

**T.C.
İZMİR KATİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI**

**MODERN RİSK VE KAYGILAR BAĞLAMINDA
ONTOLOJİK GÜVENLİK VE YAŞLILIK**

Yüksek Lisans Tezi

ASLIHAN KURTARAN BAŞOL

İZMİR-2022

T.C.
İZMİR KATİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

MODERN RİSK VE KAYGILAR BAĞLAMINDA
ONTOLOJİK GÜVENLİK VE YAŞLILIK

Yüksek Lisans Tezi

ASLIHAN KURTARAN BAŞOL

DANIŞMAN: DOÇ. DR. AHMET BARBAK

İZMİR-2022

ile ilgilidir. Bireylerin uzmanlar tarafından tıbbi kontrollerden geçmesi ve uzmanların bu noktada bireylerde herhangi bir sorun oluştuğunda müdahale edebileceğinin bilinmesi ya da durumun iyi olduğunun söylenmesi, bireyler için bir güven ortamı oluşturmaktadır (Misztal, 1996: 109-110).

Daha az istikrarlı, daha az tahmin edilebilir modern dünyada alışkanlık ve rutin de önemli bir rol üstlenmektedir. Modern toplumun genellikle normların sorgulandığı ve davranış kurallarının aşıldığı bir normallik krizinden geçtiği düşünülmektedir. Bireyler, kişisel kimlik ve özgüven arayışlarında çok daha çeşitli değerler ve aile yaşamı biçimleri ile karşı karşıya gelmektedirler. Modern yaşamın doğasında bulunan bu gerilimler, bireyin daha düşünceli ve sorumlu olmasını gerektirmektedir. Bütün bunların yanında modern yaşam, alışılmış davranışların ve gelenekselin de doğasını zayıflatma eğilimindedir. Dolayısıyla aslında alışkanlıklar bireyler için daha çok seçilmiş meseleler haline gelmektedir (Misztal, 1996: 109-110).

Modern dünyada edinilen davranış alışkanlıkları daha çok bilinçli kararlara dayanan seçimleri oluşturmaktadır. Örneğin, bireyler, gündelik iş veya okul rutinlerinde edindikleri bilgiler doğrultusunda, sabahları evden çıktıklarında hangi yolu ne zaman tercih etmeleri gerektiğini, hangisinin kendileri için daha faydalı olabileceğini bilmektedirler (Misztal, 1996: 109-110). Bunların da ötesinde kullanacakları yoldaki toplu taşıma araçlarının, hangi saatte, hangi durakta olacağını dolayısıyla gidecekleri yere ne zaman varabileceklerini hesaplayabilmektedirler. Uzmanlık sistemlerinin bu denli gelişmiş olması bireylerin, yaşadıkları şehirlerde kendilerinin ve rutinlerinin güvende olduğunu hissettirmektedir. Dolayısıyla bu doğrultuda işe veya okula gidiş ve eve dönüş yolları noktasında kendilerine birer rutin oluşturmakta ve bu rutinlerin sürekliliğinin devam edeceği bilgisi, bireylerin bu konuda bir alışkanlık edinmesine yardımcı olmaktadır. Geçmiş dönemde yani modern öncesi zamanda, bugün rutin olarak adlandırdığımız şeyler gelenek ve ritüellerle belirlenmekteydi. Modern toplumlarda ise rutinler, daha çok soyut sistemlere güven ile şekillenmektedir. Bu nedenle bireylerin sahip oldukları rutinler, bireylerin hayatında birer rahatlatıcı unsur olarak karşımıza çıkmaktadır (Misztal, 1996: 109-110).

Modern dönemdeki bu soyut sistemler bireylerin daha kolay ve rahat yaşamalarını sağlamaktadır. Uzmanlık sistemlerinin gelişmesi ve simgesel işaretlerin

nükleer ve kimyasal güçler artık sınırları geçersizleştirmektedir. Riskler artık gözle görünmüyor, sadece bilgi dahilinde var olabiliyorlar, bu durumda da olduklarından büyük ya da küçük görülebiliyorlar (Beck, 2019: 27). Modernleşmenin riskleri, spesifik bir alanı etkileyebilirken aynı zamanda da küresel bir etki alanına da sahip olabilmektedir. Diğer yandan modernleşmenin riskleri, kestirilemez ve öngörülemeyen boyutlara sahipken ve ayrıca da zamansal ve mekânsal olarak ayrı gözükken şeyleri nedensel olarak birbirine bağlamaktadır (Beck, 2019: 35).

2.3.1. Modernliğin Düşünümselliğinin Belirsizlik ve Risklere Sebep Olması

Modernlik düşüncesi aslında gelenek ile bir karşıtlık içerisindedir (Giddens, 2018: 42). Modern öncesi dönemde gelenekler sayesinde bireyler, toplumda belirli bir düzen içerisinde yaşamaktadırlar. Gelenekler eski kuşakların deneyimleriyle meydana geldikleri için bireylere hayatlarında bir yol gösterici konumundadırlar. Zaman ve mekanın birlikteliği de bu durumun sürekliliğini sağlamaktadır. Modern dünyada ise düşünümsellik, bireylerin sorgulayıcı olmasına sebep olarak bireylerin, belirlilik ve sürekliliklerinin aksamasına sebebiyet vermektedir. Giddens, düşünümsellik hakkındaki düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Düşünümsellik temel bir anlamda tüm insan eylemlerinin tanımlayıcı bir karakteristiğini oluşturur. Tüm insanlar, rutin olarak yaptıkları şeyin nedenleriyle onu yapmanın ayrılmaz bir parçasını oluşturacak biçimde bağlantılı kalır.”* (Giddens, 2018: 42) Bu durumda düşünümselliği kısaca, modern dünyada bireylerin sürekli olarak eylemlerini düşünerek hareket etmeleri olarak açıklamamız mümkündür. Modern öncesi dönemlerde düşünümselliği sağlayan etmen gelenektir. Geleneğin ortaya koyduğu sınırlar, kurallar, belirlilikler içerisinde yaşayan bireyin, bu durum hakkında kendi düşünceleriyle hareket etmesini gerektirmemekteydi. Modern dönemle birlikte geleneğin günlük yaşama etkisinin oldukça azalması, bireylerin gündelik pratiklerinin kendi düşünceleriyle şekillenmesine sebebiyet vermektedir. Dolayısıyla modern dünyada bireyin düşünümselliğinin kaynağını artık gelenek değil bilgi oluşturmaktadır (Giddens, 2018: 42-44; Saygın, 2016: 77-78).

Giddens bu noktada bilgi ile ilgili düşüncelerini ise şu şekilde belirtmektedir:

“Modernlik, bütünüyle düşünümsel olarak uygulanmış bilgiden oluşur; ama, bilginin kesinlik ile eşitlenmesinin yanlış anlaşıldığı

getirmektedir. Bireyler, bu özelliklerle dolu bir ortamda kendilerini güvende hissetmekte zorlanmaktadır.

Günümüzde gelişen teknolojiyle birlikte insanların doğaya müdahalesi daha çok yapılabilir bir eylem olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak insanoğlunun doğayı kendi çıkarları doğrultusunda kullanabilirliği, kendisine faydalı olduğu kadar doğaya zararlı hale gelebilmektedir. Dolayısıyla doğayı kontrol etme amacı zamanla çeşitli felaketlere sebebiyet verebilmektedir. Ekosistemde oluşan herhangi bir olumsuz durum, bazı canlıların neslinin tükenmesine, su kıtlığının oluşmasına, küresel ısınmaya, salgın hastalıklara ve sayabileceğimiz daha pek çok tehlikeli olaylara neden olabilmektedir. Ortaya çıkan bütün bu riskli durumlar, sadece doğaya zarar vermez aynı zamanda bireyler için de büyük tehlikeler oluşturmaktadır (Furedi, 2017: 60-61).

Doğal afetler gibi doğadan kaynaklanan tehlikeler sadece buldukları bölgeleri etkilemektedirler. Dolayısıyla o bölgede yaşanabilecek herhangi bir tehlike riskine karşı önlem alınması, depreme dayanıklı binaların yapılması, sel felaketinin yaşanabileceği alanlara yaşam alanlarının kurulmaması gibi önlemler, karşılaşılabilecek risklerin olumsuz etkilerinden kaçınılmasını sağlamaktadır. Modern dünya insanoğluna bu avantajı sağlamaktadır. Dolayısıyla modern öncesi dönemde risk ortamını oluşturan etmenler, modern dönemde gelişen teknoloji ve sanayiyle birlikte önlem alınabilecek riskler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle modern dönemde bireylerin karşı karşıya kalabilecekleri riskler daha çok insan eylemlerinden kaynaklanan riskler olmaktadır. Bu konuda karşımıza çıkan en önemli örnek ise Çernobil felaketidir.

Modern dönemde gelişen teknoloji, yeni keşfedilen alanlar, materyaller sonucu, insan eliyle kullanıma sunulan nükleer enerji santralleri, yeterince korunaklı kurulmadıkları zaman patlama yaşandığında dünya üzerindeki birçok canlı için büyük bir risk unsuru haline gelmektedir. Aynı şekilde yaşanan dünya savaşlarında silah sanayinin gelişmesi ve atom bombalarının yani nükleer silahların kullanılabilir hale gelmesi yine birçok canlının hayatını tehlikeye atmaktadır. Bu aynı zamanda karşı karşıya kalınan risklerin modern zaman öncesi gibi sadece bir bölgeyi kapsamadığını birçok alana yayıldığını göstermektedir. Dolayısıyla modern zamanda modern öncesine göre risklerin karşılaşıma alanları yani mekan konusunda da bir değişim söz konusudur. Modern dönemdeki riskler mekânsal sınırları aşmaktadır. Nükleer santral

değişimlerden, cesarettten de uzaklaştırmaktadır (Furedi, 2017: 35-37). Aynı zamanda bu temkinli olma durumu önceden beri gelen ve hayatın içinde sıradanlaşan olayların, güvenlik meselesi haline dönmesine sebebiyet vermektedir. Rutin ve normal olarak gördüğümüz şeyler artık risk taşıyan unsurlara dönüşmektedir. Korku kültürüyle birlikte gündelik hayatın rutinlerinin bireylerde sürekli bir endişe ve korku duygusu oluşturması ontolojik güvenlik kaygısının ortaya çıkmasına da sebebiyet vermektedir. Dolayısıyla da bireyler artık gündelik rutinlerinin telafi edilemeyecek risklere ve felaketlere dönüşmesi kaygısını taşımaktadırlar.

Gelişen teknolojiyle birlikte insanların doğaya kontrolünün arttığı gibi bilgiye erişimleri de artmıştır. Bilgiye erişimin bu şekilde artması bireylerin risk bilincinin de gelişmesine katkı da bulunmuştur (Mythen, 2004: 140-141). Teknolojik faaliyetlerin her geçen gün ilerlemesiyle birlikte modern öncesi dönemde var olan tehlikelerin azaldığı ve bireyler için daha güvenilir alanlar oluşturduğu aşıkardır. Ancak belirli bir güvenlik alanı oluşturan bu gelişmeler aynı zamanda da yeni riskler ortaya çıkarmaktadır. Bilgimizin artmasıyla birlikte de yeni öğrendiğimiz risklere karşı duyarlılığımız artmaya başlamaktadır (Furedi, 2017: 93). Dolayısıyla günümüzde birçok yeniliğin yararından çok yan etkileri konuşulmaktadır. Yapılacak herhangi bir şeyin bize ne kadar kar sağlayacağı konuşulmadan riskleri ele alınmaktadır (Furedi, 2017: 62-63).

Teknolojinin hızı arttıkça ve kapsama alanı genişledikçe bilgiye erişimin kolaylaştığından bahsetmiştik. Risk bilincini oluşturan bu durum risklerin görünürlüğünü arttırmakta ve yayılmasını hızlandırmaktadır. Her yeni değişimin artık bir risk olarak görüldüğü günümüz koşullarında belirsizlikler ve bilinmezlikler de artmaktadır (Furedi, 2017: 101-104). Gelişen teknolojiyle birlikte modern öncesi bilindik risklerden başka risklere sebep olan bu değişimler, bireylerin süreklilik ve itimat duygularını da zedelemektedir. Ontolojik güvenlik duygusunun oluşmasında elzem olan bu duyguların zedelenmesi, risk bilincinin ortaya çıkardığı belirsizlik ve bilinmezlikler sebebiyle ontolojik güvenlik duygusunun oluşumunu da zorlaştırmaktadır. Dolayısıyla da ortaya çıkan bu güvensizlik ortamı, ontolojik güvenlik kaygısına neden olmaktadır.

değindiğimiz gibi ev ya da hane dediğimiz şey, ontolojik güvenlik hissini oluşmasında oldukça önemli bir yere sahiptir. Evin, bireylerin ontolojik güvenlik hissini oluşmasını sağlamada dört önemli noktası bulunmaktadır (Dupuis ve Thorns, 1998: 29).

Bunlardan ilki evin, sosyal ve maddi çevrede bir istikrar bölgesi oluşturmasıdır. Ontolojik güvenlik, bilinçaltından kaynaklanmaktadır ve aynı zamanda maddi çevre ile de oldukça yakından bağlantılıdır. Bireyin bulunduğu çevre, ortam veya alan, bireyin ontolojik güvenlik hissini biçimlendirir veya sınırlandırır. Bu noktada “ev” kavramı, fiziksel yapısı, süreklilik ve kalıcılık hisleri bakımından anlatılanlara en iyi örneği oluşturmaktadır. Özellikle ev ile ilgili mahremiyet ve kontrol sağlama durumları, evi, sokaklar, okul gibi mekanlardan ayıştırmaktadır. Ev, direkt olarak bireye kalıcılık duygusunu sunmaz. Dolayısıyla ev ile ilgili kalıcılık veya süreklilik duygusu zamanla oluşan bir durumdur. Evler ilk başta düşünüldüğünde sadece binalardır. Evi ev yapan olgu veya durumlar ise yaşanmışlıklar ve ailedir. Ev sahipliği konusunda tekrarlanan temalar güvenlik ve istikrardır. Evi ev haline getiren, evde yaşayan ailenin her bireyin kendi zevk ve isteklerine göre evi bir yaşam alanı haline getirmesidir. Bu sayede her birey, kendini bu evin bir parçası olarak görür. Bütün bunlar da beraberinde bireye bir devamlılık hissi sunmaktadır (Dupuis ve Thorns, 1998: 30-33).

Evin bireylerin ontolojik güvenlik hissini oluşturmasındaki ikinci etken ise evin, bireylerin gündelik rutinlerini gerçekleştirebildikleri alanları oluşturmasıdır. Rutin, günlük yaşamın tahmin edilebilirliğini sağlamaktadır. Dolayısıyla rutinin en belirgin özelliği aşinalıktır diyebiliriz. Aile bireyleri günlük yaşamlarında birbirlerine ve birbirlerinin yaşayış biçimlerine aşinadırlar. Bu nedenle bir aile bireyinin neyi, nasıl yapacağı tahmin edilebilir. Dolayısıyla bireylerin, birbirlerine karşı itimat duygusu da gelişmektedir. Aileyi oluşturan çocuklar günün birinde evlenip kendi evlerini kurduklarında bile, herhangi bir sorunla karşılaştıklarında aile evlerine dönebilirler. Ritüeller ise aileleri bir arada tutan rutinlerdir. Doğum günleri, bayramlar gibi özel günler aile bireyleri arasında ritüeller oluşmasını sağlayarak ailenin sürekliliğine katkıda bulunmaktadırlar. Zamanla ailenin bileşimlerinin değişmesi, aile bireylerinin evleri ile olan ilişkilerini de yeniden şekillendirir. Eşlerini kaybeden kimi bireyler için evler, eşlerinin hatıralarının yaşadığı ve onları yalnız hissettirmeyen yerlerdir. Kimi

Dolayısıyla kurumların bu olanağı yukarıda da bahsedilen çeşitli hizmetlerle yerine getirmesi, yaşlı bireylerin kendilerini güvende hissetmelerini sağlayacaktır. Aynı zamanda bu hizmetleri sunan kuruluşların birer uzmanlık sistemi olması, ontolojik güvenlik hissinin oluşumuna katkıda bulunmaktadır. Uzmanlık sistemleri yani soyut sistemler modern dönemde bireylerin güven duygularının oluşmasını sağlayan etmenlerden birini oluşturmaktadır. Dolayısıyla modern dönemin bir uzmanlık sistemi olan bu kurumlar bireylerin güvenebileceği, ihtiyaç anında ulaşabilecekleri sistemleri oluşturmaktadır. Böylelikle de bireylerin ontolojik güvenlik duygularının sürekliliğine katkıda bulunmaktadır.

Güvenliği neyin oluşturduğu çeşitli şekillerde tanımlanabilmektedir ancak bizim için en önemli olan, temelini kişilerin ve şeylerin güvenilir olmasının oluşturduğu ontolojik güvenlik duygusudur. Rutinler ve alışkanlıklar, dolayısıyla da yaşam tarzı, duygusal bir güvenliğe yol açabilecek bir dış düzen de yaratır. Evlerde yaşayan ve evde bakım gören yaşlılar, güvenliği kendilerine güvenmek olarak tanımlamaktadırlar. Dolayısıyla aslında güvenlik onlar için yalnız kalmaktan korkmamak, yaşamları üzerinde kontrol sahibi olmak ve sağlık sorunlarına rağmen bedenleri ile güvende olabilmektir. Bütün bunların yanı sıra, çevrelerine güven duymak, iyi olma hissine sahip olmak ve her zamanki gibi yaşamak da güvende hissedebilmeleri için önem taşımaktadır (James ve diğerleri, 2014: 79).

Bireyler yaşlandıklarında geniş aile ağlarını, eski arkadaş ağlarını, iş yeri temelli ağlarını genellikle kaybedebilmektedirler. Bu nedenle yalnızlaşan bireyler için sosyal destek önemli bir noktayı oluşturmaktadır. Dolayısıyla istikrarlı bir yaşam ortaklığı (eşler) ontolojik güvenlik hissini teşvik etmede daha fazla önem kazanabilmektedir. Eşler, yaşlı bireyler için ihtiyaç anında duygusal destek sağlayacak bir güvence oluşturmaktadır. Eşleri hayatta olan yaşlı bireylerin birlikte eğlenebilecek, keyif alacak hayat ortakları bulunmaktadır (Peisker ve Diğerleri, 2014: 181). Dolayısıyla eşlerini kaybetmek ve yalnız kalmak yaşlı bireyler için oldukça olumsuz bir durumu oluşturmaktadır.

Covid19 ile birlikte yaşlıların yalnızlıkları daha çok artmaktadır. Onlardan ayrı yaşayan çocukları ve torunları, yaşlı aile bireyelerine herhangi bir şekilde corona virüsü bulaştırmamak için çok fazla yanlarına yaklaşmamaktadırlar. Bu nedenle psikolojik açıdan duygusal destek alacakları ailelerinden ve sevdiklerinden uzak kalan yaşlılar

hayatlarındaki rutinlerinin devamlılığını sağlamak ve ontolojik güvenlik hislerinin devamlılığına katkı sağlamaktadır.

3.1.2. İletişimin Sabitliği ve Sürekliliği

Kitlesel ve kişiler arası iletişimin ontolojik güvenlik kavramındaki yerleri nedir? Tüm davranışlar gibi iletişim de temel insan ihtiyaçları ve güdeleri tarafından yönlendirilmektedir. Bu noktada bireyler hem kitlesel iletişimden hem de kişiler arası iletişimden haz duymaktadırlar. Kişiler arası iletişimin, kişiler arası ihtiyaçların karşılanmasında kitlesel iletişimden daha iyi olduğu varsayılsa da etrafta kimse olmadığında, bireyler yalnız kaldıklarında kitlesel iletişime yönelmektedirler. Dolayısıyla aslında kitle iletişimi kişiler arası iletişimin, kişiler arası iletişim de kitle iletişiminin birer alternatifini oluşturmaktadır. Bu noktada kitle iletişimi ile kişiler arası iletişimin birçok ortak özelliği olduğunu söylemekte fayda vardır. Hem kitle iletişiminin hem de kişiler arası iletişimin, dahil olma ihtiyacı ve kontrol ihtiyacı gibi temel insan motivasyonlarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bir başka şekilde bireyler yine bilgi ararken, eğlenmek isterken ya da zaman geçirmek isterken hem kitlesel iletişimi hem de kişiler arası iletişimi kullanmaktadırlar (Cohen ve Metzger, 2009: 42-43).

Daha az sosyal veya kişiler arası iletişimi zayıf olan veya fiziksel olarak zayıf veya daha az hareket eden bir kişinin, sosyal arkadaşlık eksikliğinin yerini almak için, medyaya yani kitle iletişim araçlarına güvenebilir mi? Genellikle yaşlıların yoğun televizyon kullanıcıları olmasının bir nedeninin, sosyal etkileşim için azalan fırsatları telafi etmek olduğu düşünülmektedir. Örneğin, hastanede yatan hastaların genellikle zaman geçirmek veya can sıkıntısına bir çözüm bulmak için televizyon izledikleri görülmektedir. Dolayısıyla özellikle televizyon, bireylerin yalnızlık duygularını telafi etmek için kullandıkları bir kitlesel iletişim biçimini oluşturmaktadır. Bütün bunlar kitlesel iletişimin, sosyal etkileşim ihtiyaçlarının karşılanmasında kişiler arası iletişime benzer şekilde kullanıldığını ortaya koymaktadır (Cohen ve Metzger, 2009: 44-45).

Medya kullanımı, kayıp iletişim kanallarını telafi ederek yalnızlık ve yabancılaşma duygularıyla mücadele etmekte, kalabalık bir dünyada yaşıyormuş gibi bir yanılsama sunarak izolasyon duygularını azaltmaktadır (Cohen ve Metzger, 2009: 47-49). Günümüzde televizyonun yanında gelişen teknoloji ve internet ile birlikte

etkilemekte ve yaşlılıkta ontolojik güvenlik hissinin devamlılığına katkı sağlamaktadır (Özmete, 2008: 11).

Refah sahibi olmak, ontolojik güvenliğin oluşturulmasında ve gelecek üzerinde kontrol sağlamada önemli bir rol üstlenmektedir. Önemli ekonomik kaynaklara sahip olanlar için güvenlik, gündelik yaşamda bir endişe meselesi olarak değil, yaşlandıkça gelecekteki olasılıklara yeterince hazırlıklı olabilmeyi ifade etmektedir. Gelir, tasarruf gibi finansmanlara, ev, araba gibi maddi kaynaklara ve sağlık, ulaşım, iletişim gibi hizmetlere sahip olmak bireyler için yaşlandıkça gelecek üzerinde kontrol sahibi olmayı sağlamaktadır (Mansvelt ve diğerleri, 2014: 1663-1664). Dolayısıyla refah seviyesinin yüksekliğiyle doğru orantıda olan yeterli ekonomik kaynaklara sahip olmak ya da bu kaynaklara erişimin kolay olması durumu, endişe ve kaygı seviyelerini azaltarak ontolojik güvenlik duygusunun inşasını da kolaylaştırmaktadır.

Finansal güvenlik, yaşlılara sadece yaşam yolunun geri kalanında kaynakları kontrol etme ve tahsis etme yeteneğinde değil, aynı zamanda en kaçınılmaz ve öngörülemeyen olasılıklar (ölümcül hastalık, önemli sakatlık, tüm yatırımların kaybı, kilit sosyal ilişkilerin başarısızlığı veya kaybı) karşısında da kolaylık sağlamaktadır (Mansvelt ve diğerleri, 2014: 1674). Hayatın öngörülemezliği ve belirsizliği, bireylerin bu tarz tehlikelere karşı hazırlıklı olmasına neden olmaktadır. Bu hazırlığın gerçekleştirilebilmesi için yeterli ekonomik kaynaklara sahip olmak ise önemli bir meseleyi oluşturmaktadır. Dolayısıyla daha yüksek ekonomik kaynaklara sahip olmak bireylere özerklik kazandırmakta aynı zamanda da risk ve tehlikeler üzerinde kontrol duygusu oluşturmaktadır (Mansvelt ve diğerleri, 2014: 1674-1675) Risk ve tehlikeler karşısındaki kontrol edebilme kapasitesine sahip olan yüksek ekonomik kaynaklara sahip bireyler için bu risk ve tehlikeler sonucunda ortaya çıkan olumsuzlukları onarma, değiştirme, eski haline döndürme olanağı da ortaya çıkmaktadır. Bütün bunlarla başa çıkabilme yeteneği ise bireylerin ontolojik güvenlik duygusunun oluşması ile bağdaşmaktadır (Mansvelt ve diğerleri, 2014: 1675). Dolayısıyla günümüz dünyasında yüksek ekonomik kaynaklara sahip olmak, bireylere konforlu bir alan sağlamaktadır. Endişe ve kaygı duygularından olabildiğince uzak kalmayı sağlayan bu konforlu alan, bireylerin ontolojik olarak da güvende olmalarını sağlamaktadır.

Ekonomi tüm bireylerin olduğu gibi yaşlıların da hayatında önemli bir rol oynamaktadır. Hatta yaşlı bireylerin hayatındaki önemi daha büyüktür. Ekonomik

garantinin ona işyeri ya da yasal mevzuat tarafından sunulmaması, varsa da bunları kullanamaması durumudur.” (Telek ve diğerleri, 2021: 14) Bütün bunlar bireylerin hayatlarını belirsizlik içerisinde idame ettirmesine neden olmaktadır. Aynı zamanda ekonomik kaynaklardan alınan payın yetersizliği, bireyin kendi dışında gerçekleşen olaylara ve aktörlere bağımlılığı da bu belirsizliği arttırmaktadır (Telek ve diğerleri, 2021: 14).

Bireylerin yeterli bir gelire sahip olmaması, birikim yapamaması, herhangi bir konuta sahip olmaması, sosyal yardımlardan mahrum kalması gibi nedenler bireyleri gündelik hayattaki risklere karşı güvencesiz hale getirmektedir (Telek ve diğerleri, 2021: 14). Riskler karşısındaki bu hazırlıksız durum bireyin belirsizlikler karşısında daha çok dışa bağımlı olmasına neden olmaktadır. Yaşlanmadan dolayı bireylerin fiziksel, zihinsel ve psikolojik kayıplar yaşamaları onları çevrelerine daha bağımlı hale getirmektedir. Bütün bunlara ek olarak yeterli ekonomik kaynağa sahip olmayan yaşlılar, çevrelerine daha da bağımlı hale gelmektedirler. Dolayısıyla toplumdaki diğer gruplara nazaran yaşlıların hayatlarında güvencesizlik yaşamaları çok daha olasıdır (Telek ve diğerleri, 2021: 14).

Yaş ayrımcılığı da güvencesizliği derinleştiren bir durumdur. Özellikle yeterli ekonomik kaynaklara sahip olmadığı için çalışmak zorunda olan yaşlıları, iş yerleri yaşlılıktan dolayı gençlere göre fiziksel ve zihinsel problemleri daha çok yaşamaları sebebiyle işten çıkarma eğilimindedirler. Bu durumda da yeterli ekonomik kaynağa sahip olmayan yaşlı bireyin düzenli gelirinden de mahrum kalması güvencesizlikle baş başa kalmasına neden olmaktadır (Telek ve diğerleri, 2021: 14).

Türkiye de yaşlıların güvencesizlikle karşı karşıya kalmalarının birçok sebebi olabilir. Bunlardan ilki, şu an Türkiye’de bulunan yaşlıların, çalışmaya başladıkları dönemde sigorta sisteminin yaygın olmaması nedeniyle emekli olmamalarından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla emeklilik geliri olmayan bireyler, zorunlu olarak çalışma hayatına devam etmektedirler. Diğer bir sebep ise Türkiye’deki emekli aylıklarının düşük olmasıdır. Bu nedenle bireyler hayatlarını idame ettirecek emekli aylığı alamadıkları için çalışmaya devam etmektedirler. Yaşlıların yeteri kadar sosyal yardım alamaması da bu duruma sebep olabilmektedir. Aynı şekilde belirli bir birikime, ekonomik kaynağa sahip olmayan bireyler yine çalışma hayatına devam etmektedirler (Telek ve diğerleri, 2021: 15). Bütün bu sebepler yaşlı bireylerin

3.2.2. Kent: Yaşlılar İçin Risk Oluşturan Yaşam Alanı

Günümüzde etnik, dini çatışmaların, göç, ırk çatışmalarının ve terör olaylarının artması kentsel güvenlik kavramını daha görünür hale getirmektedir. Kentsel güvenlik kavramının genellikle risk ve tehlikelerden korunma ile ilişkili olduğu varsayılmaktadır. Güvenlik duygusunun bir mahallenin topluluk duygusunu, mekana bağlılığı, sosyal uyumu ve sosyal yaşamı güçlendirdiği öne sürülmektedir. Genel olarak cinsiyet, yaş, etnik köken, sosyoekonomik durum ve kentsel dokunun yapısı gibi çeşitli faktörlerin kentsel güvenlikle ilişkili olduğu düşünülmektedir. Güvenlik özellikle de fiziksel özellikler ve tasarımla da ilişkilidir. Örneğin, sokak lambalarının olmadığı bir kentsel tasarım, bireylerin güvenlik hissini azaltabilmektedir (Jabareen ve diğerleri: 1).

Ontolojik olarak güvende olmak öncelikle kendi içinde güvende olmak ve bunun istikrarını sağlayabilmektir (Jabareen ve diğerleri: 1). Ontolojik güvenlik aynı zamanda gündelik yaşamın psikolojik ihtiyaçlarından kaynaklanmaktadır. Ontolojik olarak kendini güvensiz hisseden bir birey, tutarlı bir biyografik süreklilik duygusundan yoksun olabilmekte ve dolayısıyla da varoluşa yönelik olası riskler karşısında da endişeye kapılabilmektedir (Jabareen ve diğerleri: 2). Ontolojik güvenlik duygusu, günlük rutinlerle de yakından ilişkilidir. Günlük faaliyetlerin sürekli tekrarlanarak rutinleşmesi, bireyler için bir istikrar ortamının oluşmasını sağlamaktadır. Dolayısıyla da bu rutinlerin herhangi bir şekilde zarar görmesi ve yerine getirilememesi bireyler için endişe ve kaygı duygularına zemin hazırlamaktadır. Bu nedenle rutinlerin sürekliliğinin sağlanması, bireylerin ontolojik güvenlik duygularının devamlılığı için önemlidir (Jabareen ve diğerleri: 2).

Yaşlılar, yaşlanmanın beraberinde getirdiği fiziksel, zihinsel, psikolojik birçok değişimle birlikte çeşitli engellerle karşılaşmaktadırlar. Bu değişimler genellikle yaşlı bireylerin hayatlarında birçok kayba neden olmaktadır. Dolayısıyla da yaşadıkları kentlerde, konutlarda, mahallelerde, kullandıkları araç gereçlerde birçok zorlukla baş başa kalmaktadırlar (İçli, 2017: 68).

Yaşlıların kent yaşamında güvenlik kaygısı taşımalarına sebebiyet veren birçok durum bulunmaktadır. Bunlardan biri, yaşlı bireylerin kentsel ortamdaki faaliyetleri ve hareketleri sonucunda herhangi bir düşme, çapma ya da denge kaybı yaşamalarıdır. Kısaca ergonomik güvenlik olarak tanımlanabilecek bu durumda herhangi bir denge

Yaşlıların kentsel yaşamdaki bir başka güvenlik kaygısını ise trafikte karşı karşıya kaldıkları riskler oluşturmaktadır. Trafikte bireylerin, trafik kurallarına uymaması, kırmızı ışıkta geçmeleri, yaya geçitlerinde yayalara öncelik vermemeleri, kaldırımlara arabalarını park etmeleri gibi ihlaller, yaşlı bireylerin kentteki trafik yoğunluğundan korkmalarına neden olmaktadır. Bütün bunların yanında ışıkların yaşlıların karşıdan karşıya geçmelerini sağlayacak sürede yanmaması, yaşlı bireylerin karşılaştıkları bir diğer önemli sorunu ortaya çıkarmaktadır. Kentlerdeki bu trafik sorunları, işleyişin yaşlılara uygun düzenlenmemesi, yaşlıların güvenlik kaygısı taşınmasına ve kendilerini kentlerden izole etmelerine neden olmaktadır (Tekten Aksürmeli, 2017: 709).

Günlük haberleri takip ettiğimizde karşıdan karşıya geçmek isteyen yaşlı adam/kadın hayatını kaybetti, başlıklı birçok habere rastlayabilmekteyiz. Örneğin; *“Sakarya'nın Sedirvan ilçesinde yolun karşısına geçmek isteyen 70 yaşındaki adam kamyonetin çarpması sonucu hayatını kaybetti.”* (“Yolun Karşısına”, 2021), *“Elazığ'da karşıdan karşıya geçmeye çalışan yaşlı adam otomobilin çarpması sonucu hayatını kaybetti.”* (“Elazığ'da Otomobilin”, 2021), *“Yaya geçidinde otomobil çarpan yaşlı kadın hayatını kaybetti.”* (“Yaya Geçidinde”, 2021) Maalesef hemen hemen her gün bu örneklerle karşılaşmak çok mümkün. Bir diğer örnekte yine karşıdan karşıya geçmeye çalışan yaşlılara yardımlarla ilgili, İstanbul'da bir minibüs yaya geçidinde karşıdan karşıya geçmeye çalışan yaşlı çifti görünce, durup yol vermek istemiş ancak diğer araçlar durmayınca minibüs şoförü yolu diğer araçlara kapatarak yaşlı çiftin karşıdan karşıya geçmesine yardımcı olmuştur (“Tuzla'da Minibüs”, 2020). Yine bir başka habere göre görev başındaki polisler, karşıdan karşıya geçmeye çalışan yaşlı kadını fark etmiş ve trafiği durdurarak, yaşlı kadının koluna girip yardımcı olmuşlardır (“Kaş'ta Polis”, 2021). Bütün bu kaza ve yol verme haberlerinden de anlaşılacağı gibi kent yaşamının en basit günlük rutinlerinden biri olan bir yerden bir yere gitme eylemi, yaşlılar için oldukça riskli bir eylem olabilmektedir. Yine bir uzmanlık sistemi olan trafik sisteminin oluşturulmasında yaşlılar gibi birçok dezavantajlı grubun göz ardı edildiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Yayaların kullanımı için oluşturulan yaya geçitlerinde bu tarz kazaların yaşanması ya da yaşlıların karşıdan karşıya geçmeye çalışırken korkmaları ya sistemin eksiklikleri olduğunu göstermekte ya da diğer bireylerin bu kurallara riayet etmediklerini göstermektedir. Bu durumda kent

duruma “Biz şimdi nerede oturacağız?” diyerek tepki vermişlerdir. Bir yaşlı vatandaş ise şunları söylemiştir: *“Açık havada insanlarla mesafeli oturmaya çalışıyoruz. Açık hava temiz hava insanlara zarar vermeden oturuyoruz. Bunun artık bilincine vardık mesafeli oturuyoruz.”* (“Sökülen Banklara”, 2020) Bir başka haberde ise yaşlı bir vatandaşın parkta oturacak yer bulamadığı için ağaca çıktığından bahsedilmektedir. Vatandaş durumu, *“Kayseri’den geldim. Hava sıcak. Oturacak yer bulamadım. Ben de ağaca çıktım. Yastığımı da getirdim ama dallar küçük olduğu için uyuyamadım.”* diyerek açıklamıştır. Polis ise yaşlı adam ağaçtan indikten sonra ağaca çıkmaması konusunda uyarmıştır (“Oturacak Yer Bulamayan”, 2020). Covid19 riskine karşı alınan bu önlemler, yaşlıların kent hayatında sosyalleşebileceği nadir alanlardan birini oluşturan parklardan uzaklaşmalarına neden olmuş ve bireylerin daha çok yalnız kalmasına sebep olmuştur. Belediyelerin bu tutumu zaten dezavantajlı grupta bulunan yaşlı bireylerin diğer yaş gruplarından daha da ötekileşmesine neden olabilmektedir. Covid19 pandemisi ve alınan önlemler çerçevesinde giderek daha da yalnızlaşan yaşlı bireyler, kaygı ve endişe duyguları ile daha çok baş başa kalmaktadırlar. Varoluşsal birçok sıkıntının yaşanmasına sebep olan bu durum, ontolojik güvenlik duygusunun da zedelenmesine neden olmaktadır.

Toplu taşıma, özellikle de kentsel yaşamda ulaşım imkanlarının başında gelmektedir. Yaşlıların kentsel yaşamda istedikleri yere gidebilmeleri ve kentin olanaklarından faydalanabilmeleri önemli bir meseleyi oluşturmaktadır. Aynı zamanda kent içinde yer değiştirebilmek, yaşlı bireylerin sosyal ilişkilerinin devamlılığını da sağlamaktadır (Tekten Aksürmeli, 2017: 710). Bu nedenle kentlerdeki ulaşım ağlarının yaşlı bireylerin ihtiyaçları doğrultusunda şekillendirilmesi, otobüs, metro gibi ulaşım araçlarının oturma yerlerinin yaşlılara uygun yapılması, bilet, kart gibi uygulamaların nasıl olduğuyla ilgili yaşlıların bilgilendirilmesi, duraklarda oturma yerlerinin olması gibi uygulamalar yaşlı bireylerin ulaşım imkanlarını daha rahat kullanabilmelerini ve kent yaşamına ayak uydurabilmelerini sağlamaktadır.

Bütün bu anlatılanlar sonucunda yaşlıların kent yaşamına uyum konusunda sıkıntılar yaşadıkları ve kent yaşamından dışlandıkları görülmektedir. Kentin olanaklarından yararlanamayan ve bu olanaklara ulaşma konusunda zorluklarla karşılaşan yaşlılar kent yaşamından soyutlanmaktadır. Kentsel hizmetler, imkanlar,

olabilmektedir. Bu risklerin en başında sosyal dışlanma gelmektedir (Korkmaz Yaylagül ve Aslan, 2020: 408).

“Yaşlanma, yaşla birlikte kronik hastalıkların artması, hafızanın gerilemesi, işitme ve görme kaybı, bilişsel yeteneklerin azalması gibi değişimlerin, sosyal ve ekonomik kayıpların yaşanabildiği bir süreçtir.” (Korkmaz Yaylagül ve Aslan, 2020: 407) Dolayısıyla da yaşlı göçmenlerin genç göçmenlere göre göç etme sürecinde ve göç ettikleri yerde daha çok zorlukla karşılaşmaları muhtemeldir. Hatta bu göç süreci yaşlılarda daha fazla baskı ve stres oluşturacağından hastalıkların ilerlemesine de daha fazla sebebiyet verebilecektir. Maruz kalınan baskı, şiddet ve yakınlarını kaybetme deneyimleri, yaşlıların daha çok fiziksel ve zihinsel olarak zorlamaktadır. Birçok araştırmaya göre de anksiyete, depresyon ve uyku bozukluğu gibi sorunlar yaşlı göçmenlerde daha çok karşılaşılabilen sorunlardır (Korkmaz Yaylagül ve Aslan, 2020: 407). Bütün bunların yanında göçün sosyal ağların kaybedilmesine neden olması, göç eden yaşlıların, göç ettikleri yerdeki yaşlılara göre daha çok kırılgan olmasına da sebep olabilmektedir (Korkmaz Yaylagül ve Aslan, 2020: 412).

Uluslararası zorunlu göçler, kültürel uyum problemleri, eğitim, dil, istihdam gibi sosyal ve ekonomik problemleri de beraberinde getirmektedir. Bu durum mekan kaybı ve aidiyet konusunda çeşitli sorunlar yaşayan göçmen bireylerin durumunu daha da zorlaştırmaktadır (Çakmak, 2018: 360). Göç eden bireylerin, göç ettikleri ülkenin dilini konuşabilmesi önemli bir meseleyi oluşturmaktadır. Göç edilen ülkenin dilini konuşabilmek, anlayabilmek sadece gündelik işlerin idamesini kolaylaştıran bir unsur değil aynı zamanda göç edilen toplumun yaşamına da uyum sağlamayı kolaylaştıran bir unsurdur. Göç edilen ülkenin dilini konuşabilmek aynı zamanda sosyal ağlar kurmayı da beraberinde getirmekte ve böylelikle bireyler hem iş olanaklarına ulaşabilmekte hem de sosyal, kültürel aktivitelere katılabilmektedirler (Korkmaz Yaylagül ve Aslan, 2020: 412). Göç edilen ülkenin dilini konuşamama durumu ise içe kapanmaya, var olan ön yargıların devam etmesine ve dolayısıyla da göçmen bireylerin daha çok dışlanmasına ve toplumdan izole olmasına neden olabilmektedir (Korkmaz Yaylagül ve Aslan, 2020: 413).

Göçmenlerin sosyal ağlar edinmesi, kamusal hizmetlere ulaşmasını ve ekonomik kaynaklara erişmesine yardımcı olacaktır. Bu durumda da göçmenler kendilerini bir yere ait hissetmekte ve güven duygularının sabitliğinin korunması sağlanmaktadır.

karşılaşmaktadır. Bunun yanında modernitenin beraberinde getirdiği birçok belirsizlik ve süreksizlik bulunmaktadır. Dini inanışlar ise bu zor koşullarda birer yol gösterici konumundadır. İnanç sistemleri, bireylerin olaylara farklı pencerelerden bakmalarını sağlayarak bireylere zorluklarla baş etme stratejisi sunmaktadır. Aynı zamanda da modern dünyanın beraberinde getirdiği çeşitli risk ve tehlikeler karşısında da bir sığınak konumundadır. Dolayısıyla dini inanışlar bireylerin kendilerine saygılarının artmasını sağlamakta, psikolojik destek sunmakta, umut etmesini sağlamakta ve mutlu olmasına neden olmaktadır. Bu noktada dua etmek, bireylerin en önemli dini ritüellerinden birini oluşturmaktadır. Yaratıcı ile iletişime geçmeye olanak sağlayan dua etme eylemi, bireylerin hayatlarındaki zorluklar ve tehditler karşısında yardım isteyebileceği bir ortam oluşturmaktadır (Akpınar ve Özdemir, 2021: 148).

Din, bireylerin hayatlarının hemen hemen her anında karşımıza çıkabilmektedir. Doğum, ölüm, evlenme gibi insan hayatının önemli noktalarıyla ilgili olabileceği gibi gündelik hayattaki rutinlerde de karşımıza çıkabilmektedir. Dolayısıyla da bu yönüyle bireylere yön gösterici konumda olabilmektedir. Ayrıca din insan hayatında karşılaşılabilecek olumsuz durum ve zorluklarla bir baş etme yöntemi olarak da karşımıza çıkabilmektedir. Bireyler gündelik hayatta karşılaştıkları hastalık, felaket, yakınların kaybı, ekonomik sıkıntılar gibi problemler karşısında dini ritüellerle veya dua ederek rahatlamaya ve bir çıkar yol bulmaya çalışmaktadırlar (Yılmaz, 2013: 246). Modern sonrası dönemde geleneksel kurumların yıkılması, bireylerin güven ortamlarının da zarar görmesine neden olmaktadır. Din, özellikle de kutsal dinler bu kurumlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak dini inanışlar daha doğrusu bireyin inanma ihtiyacı, her dönemde devam etmektedir. Özellikle yaşlı bireyler için bu konu daha önemli bir konumdadır. Yaşlılar için din veya inanma veya maneviyat olarak tanımlayabileceğimiz şey yaşlı bireylerin kendilerini güvende hissetmelerine olanak sağlamaktadır.

Yaşlılıkla birlikte bireyler birçok olumsuz durumla karşılaşmaktadır. Bu olumsuz durumları hem yaşlıların birebir yaşadıkları olaylar hem de çevrelerindeki bireyler tarafından maruz kaldıkları olaylar oluşturmaktadır. Yaşlanmayla birlikte bireylerde görülen yavaşlama, görme, duyma gibi duylarda azalma, algılamadaki gerilemeler ve sağlıkla ilgili diğer problemlerin daha sık ortaya çıkması gibi durumlar, yaşlıların diğer insanlar tarafından işe yaramaz, yeniliklere kapalı, üretime katılmayan

ritüellerle oluşturulmakta; inanç sistemlerinin hayatı anlamlandırma, ölüm ve ölümden sonraki hayatla ilgili açıklamaları da bireylerin belirsizliklerden uzaklaşmalarını sağlamaktadır. Dolayısıyla zedelenen ontolojik güvenlik duygusunun yeniden oluşturulmasında din önemli bir yere sahiptir. Bu bağlamda din bireylerin hayatlarındaki bir boşluğu doldurabilmektedir.

İnanç sistemleri içerdikleri ibadet ve ritüellerle (*namaz, cami, kilise ve gidiş ritüelleri, yoga asanaları, meditasyon vs.*) (Şengün Gürsoy, 2019: 57) birlikte bireylerin hayatlarında bir rutin oluşturmaktadırlar. Ayrıca bütün bunlara ek olarak inanç sistemleri, bireylere manevi bir güven ortamı oluşturarak bireylerin ontolojik güvenlik duygularının oluşumuna da katkı sağlamaktadırlar (Şengün Gürsoy, 2019: 49). Dolayısıyla çeşitli belirsizlik ve süreksizliklerle dolu günümüz toplumunda inanç sistemleri, bireylere ihtiyaç duydukları bu manevi güven ortamını sağlamaktadır. Geçmiş, şimdi veya gelecek fark etmeksizin din yukarıda da ifade edildiği gibi her dönemde bireyler için korunaklı ve güvenli manevi bir alan oluşturmaktadır. Modern öncesi dönemde geleneksel dinlerin üstlendiği bu görev, modern dönemde ya kutsal dinler tarafından ya da yeni dini hareketler diye adlandırılan inanç sistemleri tarafından üstlenilmektedir.

Yeni dini hareketler, modern toplumda ortaya çıkmış maneviyat arayışlarını ifade etmek için kullanılan bir kavramdır. Yeni dini hareketler, yeni dini organizasyonlar, alternatif inanç sistemleri, dinsel özellikte marjinal oluşumlar olarak karşımıza çıkmaktadır (Şengün Gürsoy, 2019: 60). Günümüzde tüm dünyada yeni dinler, yoga gibi yeni maneviyat arayışları yükselmektedir. Bireyler, zedelenen ontolojik güvenlik hislerinin yeniden oluşturulabilmesi, endişe ve korku duygularını atlatabilecekleri yeni arayışlara yönelmektedirler. Bu noktada bireyler ya var olan dini inançlara daha çok bağlanmakta ya da yeni inanç sistemlerine başvurumaktadırlar. Bu inanç sistemleri, bireylere kendini var etme alanları yaratırken aynı zamanda bireylerin ait olma hislerini de perçinlemektedir. Günümüzde bireylere bu duyguları yaşatan sistemlerden biri olan yoga, kimi zaman bir inanç sistemi kimi zaman bir öğreti olarak kabul edilmektedir. Yoga artık her yerdedir. Üniversitelerde, hastanelerde, iş yerlerinde, parkta, bahçede her yerde uygulanabilir hale gelmiştir. Üniversitelerde araştırmalar yapılmakta, hastanelerde fiziksel tedavi yöntemlerinde kullanılmakta, iş yerlerinde stres azaltıcı yönü üzerine yoğunlaşmaktadır (Şengün Gürsoy, 2019: 8-9).

çeşitli pozisyonlarla kas iskelet sistemi rahatsızlıklarında, ağrı hissinde uzun süreli yararlı etkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Dahası yoga yapmanın beyin ve hafıza aktivitelerini kuvvetlendirerek, Alzheimer riskini azaltabilecek olduğu yapılan çalışmalarla ortaya konulmuştur (“Alzheimer Riski”, 2021). Bu nedenle bireylerin yaşam kalitelerini arttırabilmeleri, denge fonksiyonlarını geliştirebilmeleri, demans gibi hastalıkların önüne geçebilmek için yoga egzersizleri yapmaları önerilmektedir (“Uzmanından Dengeli Yaşlanma”, 2021).

Yoga genel olarak kasların güçlenmesi, esnekliğin artması, stresin azalması, konsantrasyonun arttırılması gibi bireyleri rahatlatan belli başlı fiziksel ve zihinsel iyi oluşları desteklemektedir (Şengün Gürsoy, 2019: 83). Bu nedenle yoga pratiklerinin bireylerin hayatlarında birer rutine dönüşmesi, ontolojik güvenlik hissinin oluşumu noktasında önem taşımaktadır. Daha önce de bahsedildiği gibi rutin dediğimiz şeyler ontolojik güvenlik duygusunun oluşumunda öncelikli olarak ihtiyaç duyulan şeylerdir. Dolayısıyla da yoga rutinlerinin bireylerin gündelik hayatlarının birer parçası olması, ontolojik güvenlik hissinin oluşumunu desteklemektedir (Şengün Gürsoy, 2019: 83-84). Sonuç olarak ise gündelik hayatın birçok kaygı, endişe, risk faktörleri ile dolu olduğu bilindiğine göre bireyin farkındalığının artmasına yardımcı olan, psikolojik ve fiziksel olarak bireyin daha iyi olmasını amaçlayan yoganın, ontolojik güvenlik kaygısı ile bir baş etme stratejisi olarak kullanılabileceğini söyleyebiliriz.

3.3.3. Yavaş Kentler ve Yaşlı Dostu Kent: Yaşlılar İçin Güvenli Yaşam Alanları

Giddens’a göre günümüzde yüz yüze iletişimlerden ziyade, daha yüzeysel ve soyut ilişkiler mevcuttur. Ayrıca bu ilişkiler zaman ve mekan sınırlaması olmadan devam etmektedir. Bunun yanında birçok birey için gündelik faaliyetler hala yerleştirilmekte ve güvenlik duygusu belirli bir yerle de konumlandırılmaktadır. Bu nedenle asıl odaklanılan mesele kentsel ontolojik güvenlik bağlamında şehirdeki birey yani bireysel olarak şehirde var olma halidir. Dolayısıyla arazi kullanımları, binalar, sokaklar, yollar, kaldırımlar, açık alanlar gibi gündelik yaşamın ortamını oluşturan alanlar, kentsel ontolojik güvenlik kavramı için öne çıkan yaşamsal alanları oluşturmaktadır (Jabareen ve diğerleri: 2). Kentsel ontolojik güvenlik, günlük yaşamın rutinlerinde bireylerin güvende hissetmelerini sağlayarak, bireylerin kentsel dokunun

Böylelikle hayatlarında bir amaç duygusu edinen yaşlı bireyler, gündelik hayatta kendilerine yeni yerler bulabilmektedirler. Bu durum bireylerin ontolojik güvenlik hislerinin sürekliliğine de katkı sağlamaktadır. Ancak Covid19 pandemisi sebebiyle alınan önlemler sonucunda kahvehaneler ya bir süreliğine kapatılmış ya da kahvehane açık olmasına rağmen kahvehanede oyun oynamak yasaklanmıştır. Bu durum özellikle yaşlı bireyler için gündelik hayatta bir sosyalleşme mekanı olarak kullandıkları kahvehanelerden ve dolayısıyla arkadaşlarından da uzaklaşmalarına neden olmuştur. Örneğin, müşterilerinin çoğunluğu 65 yaş ve üstünde kişilerin oluşturduğu bir kahvehane, yasakların kalkmasından sonra açılmıştır ve kahvehane müşterileri yeniden kahvehaneye gelerek oyunların tadını çıkarmışlardır. Bu müşterilerden biri kahvehanenin hayatındaki önemini ise şu şekilde dile getirmiştir: *“Bir zevkimiz oyundu; ne zamandır evlerden çıkartmadılar. Şimdi oyun yasağı kalkar kalmaz arkadaşlarımızla buluştuk.”* (“Kahvehanelere Oyun Döndü”, 2021) Bu bağlamda bu mekanların özellikle yaşlı bireyler için önemli bir sosyalleşme mekanı olduğunu görmekteyiz. Dolayısıyla pandemi döneminde uygulanan yasakların özellikle toplumda çok az sosyalleşme alanlarına sahip olan yaşlıların daha çok yalnızlaşmasına ve toplumdaki izole olmasına neden olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Kahvehanelerde çocukluk yaşlarından itibaren vakit geçirdiğini söyleyen 77 yaşındaki bir vatandaş bu konuyu destekler nitelikte sözler dile getirmiştir: *“Devamlı evde oturduk. Dışarıya çıkamadık. Zor geçti. Azaldı kahve olayımız da. Eskisi gibi sık sık kahvede olamayacağım.”* (“İstanbul’da Kademeli Normalleşme”, 2021) Diğer bir vatandaş ise *“Kahveden çok, arkadaşlarımızı özlemişiz.”* (“İstanbul’da Kademeli Normalleşme”, 2021) diyerek kahvehanelerin aslında kendileri için önemli bir sosyalleşme mekanı olduğunu dile getirmiştir. Aynı şekilde İzmir’de bir kahvehaneye giden vatandaş, *“Burada dostluklar, arkadaşlıklar pekiyor. Psikolojik olarak rahatlıyoruz. Çok mutlu olduk. Epeydir göremediğimiz arkadaşlarımızı göreceğiz. Oyun masasını özlemişiz. Oyun bahane, muhabbet önemli olan.”* (“Kahvehane Esnafı”, 2021) diyerek kahvehanelerin ve kahvehanede oynanan oyunların aslında arkadaşlarıyla vakit geçirmelerini sağlayan ve kendilerini psikolojik olarak rahatlatan mekanlar olduğunu dile getirmektedir. Dolayısıyla yukarıda da ifade ettiğimiz gibi kahve içmek veya bir yeme içme aktivitesinde bulunmak sadece karın doyurmak ya da susuzluğu gidermek için yapılan eylemler değildir. Bireyler kahve, kahvehane,

amaçlayan politikalar oluşturmaktadırlar (Altun, 2021: 31). Yaşlıların gündelik hayatında ontolojik güvenlik hissini oluşturan alanların ve ontolojik güvenlik kaygısına neden olan alanların sıralanması da bu sosyal politikaların oluşturulması açısından önemlidir. Sıralanan bu güven ortamları ve kaygı ortamları, politika yapıcılara yön gösterecektir. Böylelikle yaşlıların gündelik hayatlarını güven içinde sürdürebilmeleri için çeşitli sosyal politika yöntemleri geliştirilebilecektir.

Yaşlıların, gündelik hayatlarında ontolojik güvenlik hissi oluşturdukları alanların başında ev gelmektedir. Ev, daha önce de anlatıldığı gibi bireylerin hayatlarının sabit ve sürekli parçaları olduğu için güven hissini destekleyen önemli bir mekânsal alanı oluşturmaktadır. Özellikle evde hatıraların oluşması, evlerin bilindik mekanlar olması, belirli rutinelere sahip olması, bireylerin yaşlılıklarında evlerinden uzaklaşmak istememelerine neden olmaktadır. Ancak bu güven duygusunu sağlayan ev, yaşlanmayla birlikte fiziksel birçok sorunla karşılaşan bireyler için riskli bir ortama dönüşebilmektedir. Modernleşmeyle birlikte geniş aileden çekirdek aileye doğru bir dönüşüm yaşanması, bu risk ortamını daha da etkilemektedir. Çünkü evde yalnız yaşayan yaşlı sayısı artmaktadır. Bu nedenle bakıma muhtaç yaşlıların gündelik hayatlarını güven içerisinde idame ettirebilmelerinin güçleşmesi, önemli bir sorun olarak karşımıza çıkarmaktadır. Bu sorunu çözebilmek için çeşitli kamu kurumları ve özel kuruluşlar, huzurevleri ile yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezleri oluşturmaktadırlar (Şeker ve Kurt, 2018: 19). Önemli bir sosyal politika uygulaması olan huzurevleri, 60 yaş ve üzerindeki yaşlıların bakımlarının sağlanması, korunmaları, sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarının karşılanması için kurulan, yatılı sosyal hizmet kuruluşlarıdır (Tuncel ve Uzun, 2019: 323). Yaşlıların gündelik hayatlarını güven içinde idame ettirebilmelerini sağlayan bu kurumlar, her yaşlı için aynı anlamları ifade etmemektedir. Daha önce de dile getirdiğimiz gibi bireyler, yaşlanmayla birlikte uyum sağlama konusunda daha çok zorlanmaktadırlar. Dolayısıyla alıştıkları, bildikleri, kendilerini güvende hissettikleri evlerinden ve çevrelerinden ayrılmak, onların daha çok kaygı duygusu ile karşı karşıya kalmalarına sebep olabilecektir. Bu nedenle yaşlıların kendi evlerinde bakımlarının sağlanması, ihtiyaçlarının giderilmesi yönündeki sosyal politikalar, yaşlılar için daha anlamlı uygulamalar olabilir. Bu durumun farkına varılması çeşitli kurumların da bu şekilde

sosyal politikalar geliştirmesini sağlamaktadır. Evde bakım hizmeti bu uygulamalardan biridir.

Evde bakım hizmeti, belediyeler tarafından yürütülmektedir. Standart bir uygulama yöntemi olmamakla birlikte genel olarak, yaşlının evini temizleme, alışverişini yapma, tansiyon, kan şekeri gibi ölçümlerini yapma, basit tamirat ve onarım işlerini yürütme gibi hizmetleri içermektedir (Aca, 2021: 129). Evde bakım hizmeti, özellikle buldukları konut ve çevreden ayrılmak istemeyen yaşlılar için önemli bir uygulamadır. Evde bakım hizmeti, yaşlanmadan kaynaklı değişimlere uyum sağlama konusunda sıkıntı yaşayan bireylerin, kendi evlerinde, bildikleri ortamda gündelik hayatlarını sürdürebilmelerine olanak tanır. Dolayısıyla yaşlıların kendilerini güvende hissetmeleri sağlayan önemli bir sosyal politika uygulaması olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer taraftan ortaya çıkan yeni kent modelleri de yaşlıların, kentlerde ve evlerinde gündelik hayatlarını güven içinde sürdürebilmelerini sağlayacak projeler içermektedir. İçerisinde evde bakım hizmeti uygulamasının unsurlarını taşıyan yaşlı dostu kent bunlardan biridir. Ayrıca akıllı kent uygulamaları da yaşlıların kentlerde, kendi evlerinde güven içerisinde hayatlarını idame ettirebilmelerini sağlayacak özellikler taşımaktadır. Akıllı kent uygulamalarının, yaşlıların hayatını güven içerisinde devam ettirmelerini sağlayacak şekilde sosyal politika olarak hayata geçirilmesi, ontolojik güvenlik duygusunun gelişimine de katkı sağlayacaktır. Akıllı kent, yaşanan teknolojik gelişmelerin kent hayatına adapte edildiği, sürdürülebilir, verimli, güvenli, konforlu kent modelidir. Odağında insan vardır ve insanların kent yaşamında yaşadığı sorunlara bilgi ve iletişim teknolojileri ile çözümler üretilmesini amaçlamaktadır (Bulut ve Arslan, 2018: 1131). Özellikle toplumda dezavantajlı olarak bulunan ve evlerinde yalnız yaşayan yaşlıların hayat kalitesini arttıran ve kendilerini güvende hissetmelerini sağlayacak yöntemler, akıllı kent uygulamaları ile geliştirilebilir. Bu amaçla belediyeler tarafından oluşturulmuş birkaç proje bulunmaktadır; Alzheimer hastalığı bulunan kişilerin takip edilmesi ve bağlantı kurulabilmesini sağlayan bir takip sistemi oluşturulması, kronik hastalığı bulunlar için tansiyon, nabız, şeker gibi değerlerin ölçülmesi ve dijital ortamda takip edilmesi, panik butonu ile acil durumlarda ambulans ağırılabilmesi gibi projeler ve uygulamalar, yaşlıların gündelik haytalarını kaygı ve endişe duymadan sürdürebilmelerini sağlamaktadır (Bulut ve Arslan, 2018: 1133). Dolayısıyla bu

projelerin geliştirilip çoğaltılması, akıllı kent uygulamalarının dezavantajlı grupların kullanımına daha çok sunulması ve bütün bunların birer sosyal politika uygulaması olarak hayat bulması, yaşlıların ontolojik güvenlik hislerinin oluşumuna ve sürekliliğine katkı sağlayacaktır.

Yaşlılıkta bireylerin yaşadıkları fiziksel, zihinsel, psikolojik ve sosyolojik değişimler, bireylerin gündelik hayatlarını sürdürmelerini sağlayan temel ihtiyaçların giderilmesini ve gündelik rutinlerin devamlılığını zedelemektedir. Bu durumda yaşlıların çeşitli sosyal politikalar ile desteklenmesi önemli bir meseleyi oluşturmaktadır (Yıldırım, 2021: 1891). Yaşlılara yönelik sosyal politikaların en önemlilerinden biri de sosyal güvenlik sistemidir. Diğer bir deyişle emeklilik sistemi olarak adlandırabileceğimiz bu uygulama ile bireylerin yaşlandıklarında hayatlarını idame ettirebilmelerini sağlayacak bir emekli aylığı bireylere tanımlanmaktadır. Bireylerin gündelik hayatlarının idamesi için gerekli olan maddi gücün oluşmasını sağlayan bu aylık, aynı zamanda bireylerin sağlık sisteminden de yararlanmasına imkan tanımaktadır (Uyanık, 2017: 92).

Sosyal güvenlik sistemi, bireylerin yaşamlarında karşılaşılabilecekleri risklere karşı bir güvence oluşturmaktadır. Özellikle yaşlılık döneminde bireylerin sosyoekonomik risklere daha açık durumda olması, yaşlılar için sosyal güvenlik sisteminin önemli bir sosyal politika olduğunu ortaya koymaktadır (Şeker ve Kurt, 2018: 17). Emeklilik gelirin yeterli seviyede olması, yaşlıların ihtiyaçlarını karşılayabilmesi ve bir istikrara sahip olması, yaşlıların ontolojik güvenlik hislerinin sürekliliğine katkıda bulunmaktadır. Ancak Türkiye gibi emeklilik gelirin pek de yüksek olmadığı ülkelerde yaşlılar, emeklilik gelirleriyle yeterli olarak geçinememektedirler. Bu durumda da bireylerin ontolojik güvenlik duyguları zedelenmektedir. Emeklilik sistemi, modern dönemde bir uzmanlık sistemini oluşturmaktadır. Uzmanlık sistemleri, modern dönemde bireylere güven ortamını sunan sistemlerdir. Dolayısıyla bireyler emekli olduklarında bu sistem sayesinde düzenli bir gelire sahip olacaklarını düşünmekte ve hayatlarını idame etme konusunda bu sisteme güvenmektedirler. Sistemin bir uzmanlık sistemi ve düzenli olması, bireylerin ontolojik güvenlik hislerinin inşasına katkıda bulunmaktadır. Ancak emeklilik gelirlerinin bireylerin yaşamlarını idame ettirebilecek seviyede olmaması ve bireylerin emekli olduktan sonra bile çalışmak zorunda kalması, bireylerin bu sisteme

duydıkları güveni zedelemektedir. Dolayısıyla ontolojik güvenlik hislerinin de sekteye uğradığını söylemek yanlış olmayacaktır. Bu noktada politika yapımcılarının, emeklilik aylığını yaşlıların gündelik hayatını idame ettirebileceği düzeye çıkaracak sosyal politikalar geliştirmeleri gerektiğini söyleyebiliriz. Ayrıca emeklilik sistemine ek yeni uygulamaların geliştirileceği başka sosyal politikalar da oluşturulabilir. Yaşlıların, kademeli olarak iş hayatına devam edebilmesi ya da yaşlıların kendi ilgi alanlarına göre yeni iş alanlarında deneyim sağlayabileceği projelerin oluşturulması gibi yeni oluşturulacak sosyal politikalar, hem yaşlıların gelir düzeylerinde iyileşme sağlayacak hem de toplum hayatına daha aktif katılmalarına olanak tanıyacaktır. Gelir düzeyinin iyileşmesi, bireylerin hayat kalitesini de arttıracaktır. Ayrıca iletişimin, ontolojik güvenlik hissinin sürdürülmesinde önemli bir yere sahip olduğu düşünüldüğünde iş hayatına devam etmek yaşlıların sosyal çevreleri ile iletişiminin de devam etmesini sağlayacaktır. Böylelikle iletişim olanaklarından uzak kalmayan yaşlılar, yeni gelişmelere de daha kolay ayak uydurabileceklerdir. Dolayısıyla bu konularda hem merkezi hem de yerel kuruluşlar tarafından sosyal politikalar oluşturulması yaşlıların ontolojik güvenlik hislerinin devamlılığı için önemli bir meseleyi oluşturmaktadır.

Yaşlılara yönelik sosyal politikalar ile yaşlıların yaşam kaliteleri arttırılmaya çalışılmaktadır. Yaşam boyu öğrenme politikası da bu amaçla oluşturulan bir sosyal politika uygulamasıdır. Günümüzde yaşanan teknolojik gelişmeler eğitimin belirli bir yaşta noktalanmaması gerektiğini ve bireyin hayatı boyunca bir öğrenme faaliyeti içerisinde olabileceğini göstermektedir. Yaşlıların yaşam boyu öğrenme politikalarından yararlanması kuşaklararası aktarımı ve dayanışmayı arttırmaktadır. Ayrıca yaşlıların yalnızlaşmasının önüne geçilerek toplumla etkileşim halinde olmasını sağlamaktadır (Altun, 2021: 34; Yavuz, 2020: 252).

Yaşam boyu öğrenme politikasının en iyi örneklerinden birini üçüncü yaş üniversiteleri oluşturmaktadır. Türkiye’de tazelenme üniversitesi olarak kendine yer bulan proje, tamamıyla sosyal sorumluluk anlayışı çerçevesinde gönüllülük esasına dayanmaktadır. Hem öğretim üyeleri hem de öğrenciler, gönüllü olarak bu projeye dahil olmaktadır (Altun, 2021: 34). Üçüncü yaş üniversiteleri ile yaşlıların özerklik duygusunu kazanmaları ve kendilerini geliştirmeleri amaçlanmaktadır. Ayrıca yaşlıların topluma dahil olmaları ve sosyalleşebilmeleri sağlanırken entelektüel olarak

gelişmeleri ve ruhsal olarak daha iyi durumda olmaları da sağlanmaktadır. Diğer taraftan sağlık, arkeoloji, sosyoloji, ekonomi, güzel sanatlar, tamirat, yemek pişirme, örgü gibi oldukça çeşitli ders olanaklarına sahip üçüncü yaş üniversiteleri, yaşlıların yeni ilgi alanları geliştirmelerini ve hayatlarında bir hareketlilik olmasını sağlanmaktadır. Bütün bunlar yaşlıların toplumda kendilerine yer bulmalarına ve kendilerini işe yarar hissetmelerine olanak tanır (Yavuz, 2020: 254-257). Yaşlıların gündelik hayatta ontolojik güvenlik hislerinin zedelenmesine sebep olan unsurların başında yalnızlık, izolasyon, iletişimden mahrum kalma, kent hayatından uzaklaşma gibi unsurlar gelmektedir. Tazelenme üniversiteleri yaşlıların karşı karşıya kaldıkları bu kaygı unsurlarına karşı bir baş etme yöntemi olarak düşünülebilir. Dolayısıyla tazelenme üniversitelerinin bir sosyal politika uygulaması olarak politika yapıcılar tarafından daha çok desteklenmesi, yaşlıların ontolojik güvenlik hislerinin sürekliliğine de katkı sağlayacaktır.

Artan yaşlı nüfusla birlikte yaşlı bireylerin görünürlüğü artmaktadır. Bu durumda yaşlıların, karşı karşıya oldukları risklerin de fark edilirliliği artmakta ve toplumun genelini ilgilendiren bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu risklere karşı yeni sosyal politika uygulamaların geliştirilmeye çalışıldığı görülmektedir. Yaşlıların gündelik hayattaki sorunlarına bir çözüm oluşturan bu sosyal politika uygulamalarının artması ve dolayısıyla çeşitlerinin fazlalaşması, yaşlıların gündelik hayatlarını güven içinde sürdürebilmelerine olanak sağlayacaktır (Uyanık, 2017: 94).

Bütün bunların sonucunda, yaşlıların ontolojik güvenlik hislerinin oluşumuna katkı sağlayan ev, iletişim, ekonomik kaynaklara erişim gibi alanların geliştirilmesi, ontolojik güvenlik kaygısına sebep olan ekonomik güvencesizlik, kentsel yaşam, göç, kronik rahatsızlıklar gibi alanlarda yaşanan sorunlara çözümler geliştirilmesi ve ayrıca ontolojik güvenlik kaygısı ile baş etme yöntemleri olan din, yoga, yeni kent modelleri, sosyalleşme mekanları, evcil hayvan sahipliği gibi konuların geliştirilmesi ve çoğaltılması için adımlar atılması gerektiğini söyleyebiliriz. Bu amaçla oluşturulacak sosyal politikalar, yaşlıların gündelik hayatlarını kimseye muhtaç olmadan güven içinde sürdürebilmelerini, hayat kalitelerinin artmasını ve toplumla uyum içinde yaşayabilmelerini sağlayacaktır. Dolayısıyla bu araştırmada yaşlıların ontolojik güvenlik ile karşılaştıkları alanların bu şekilde sıralanması, politika yapıcılara bir yol gösterici olabilir.

Ontolojik güvenliğin gündelik hayatta yaşlıların hayatında görünür olduğu bu alanlar elbette genişletilebilir. Ancak ontolojik güvenlik kavramının literatürde yeni bir kavram olması, inceleme alanlarının da kısıtlı olmasına neden olmaktadır. Bu nedenle bu araştırma sonrasında yaşlıların hayatında ontolojik güvenliğin ne şekilde yer aldığı daha başka alanlar ele alınabilir. Örneğin, yaşlılığın cinsiyet özelinde değerlendirilmesi ve cinsiyetin ontolojik güvenlik kavramında nasıl görüldüğünün incelenmesi, bu alana katkıda bulunabilecektir. Yine aynı şekilde yaşlıların eğitim durumu, yaşlı istismarı, Covid19 gibi konular da ontolojik güvenlik bağlamında incelenebilecek ve alana katkı sağlayabilecek konuları oluşturmaktadır. Diğer taraftan her bir başlığın ayrı birer inceleme olarak ele alınabileceğini de söyleyebiliriz.

KAYNAKÇA

- Aca, Zeynep, Aktif Yaşlanma Kavramının Temel Çerçevesini Anlamak ve Türkiye’de Aktif Yaşlanmaya Yönelik Politikalar, *Ekonomik ve Sosyal Boyutlarıyla Yaşlılık*, (ed. Fatih Altun), Ankara: Gazi Kitabevi, 2021, s. 117-140.
- Acar, Burak, Ömer Miraç Yaman, “21. Yüzyılda Yeni Bir Dezavantajlı Grup: Yaşlı Hükümlüler”, *Turkish Studies*, Cilt: 14, Sayı: 4, (2019), s. 1179-1199.
- Adewale, S. A., “Afrika’nın Geleneksel Dininde Kurban”, (çev. Ahmet Güç). *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: 7, Sayı: 1, (1998), s. 587-600.
- Akpınar, Bahar, Nur Özdemir, Yaşlı Bireylerde Serbest Zaman Kuramı Bağlamında Dini Algılama ve Yaşama, *9. Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi Bildiriler Kitabı – IV*, (ed. Burak Yuvalı, Latif Karagöz, Taha Eğri), İstanbul: İlem, 2021, s. 139-150.
- Altun, Fatmanur, “Modernite ve Modernizm: Batı-İçi Bir Tartışma”, *İbn Haldun Çalışmaları Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 2, (2021), s. 95-120.
- Altun, Zeynep, “Yaşlılara Yönelik Sosyal Politikalar ve Sosyal Hizmetler: Sivil Toplum Kuruluşları Üzerinden Bir Değerlendirme”, *Toplumsal Politika Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 1, (2021), s. 30-40.
- Areni, Charles, “Ontological Security as an Unconscious Motive of Social Media Users”, *Journal of Marketing Management*, Vol: 35, No: 1-2, (February 2019), s. 75-96.
- Aydıner Boylu, Ayfer, “Yaşlılıkta Yaşam Kalitesi ve Konut İlişkisi”, *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, Cilt: 24, Sayı: 1, (Nisan 2013), s. 145-156.
- Aytekin, Humeyra, *Gündelik Hayatta Gelenek ve Hurafelerin Yeri*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2019.
- Beck, Ulrich, *Risk Toplumu: Başka Bir Modernliğe Doğru*, (çev. Kazım Özdoğan ve Bülent Doğan), İstanbul: İthaki Yayınları, 2019.
- Brassett, James vd., “EU’ve Got to Be Kidding: Anxiety, Humour and Ontological Security”, *Global Society*, Vol: 35, No: 1, (October 2020), s. 8-26.

- Brooks, Helen vd., “Ontological Security and Connectivity Provided by Pets: A Study In The Self-management of The Everyday Lives of People Diagnosed With A Long-term Mental Health Condition”, *BMC Psychiatry*, (2016), s.2-12.
- Bryant, Melanie, Vaughan Higgins, “Securitising uncertainty: Ontological security and cultural scripts in smart farming technology implementation”, *Journal of Rural Studies*, Vol: 81, (November 2020), s. 315-323.
- Bulut, Yakup, Muhammed Miraç, Aslan, Akıllı Kentler ve Sağlık Hizmetleri: Akıllı Yaşlı Bakım ve Koordinasyon Merkezi Örneği, *Kent Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar ve Etkin Belediyecilik Uygulamaları*, (ed. Mehmet Mecek, vd.), Ankara: Nobel Yayıncılık, 2018, s.1130-1137.
- Ceylan, Harun vd., Literatür: Türkiye’de Yaşlıların Yaşam Durumları, *İstanbul’da Yaşlanmak İstanbul’da Yaşlıların Mevcut Durumu Araştırması*, (ed. Murat Şentürk ve Harun Ceylan), İstanbul: Açılım Kitap, 2015, s.35-60.
- Cohen, Jonathan, Miriam Metzger, “Social Affiliation and the Achievement of Ontological Security through Interpersonal and Mass Communication”, *Critical Studies in Mass Communication*, Vol: 15, Sayı: 1, (May 2009), s.41-60.
- Colic-Peisker, Val vd., “Asset poverty, precarious housing and ontological security in older age: an Australian case study”, *International Journal of Housing Policy*, Vol: 15, No: 2, (December 2014), s. 167-186.
- Croft, Stuart, “Constructing Ontological Insecurity: The Insecuritization of Britain's Muslims”, *Contemporary Security Policy*, Vol: 33, No: 2, (Jun 2012), s. 219-235.
- Çakmak, Fatma, “Zorunlu Göç Sürecinde Mekânın Kaybı ve Evin Yitimiyle Başlayan Yersiz Yurtsuzluğun Ürettiği Bir Travma Olarak “Kimliğin Anonimleşmesi”, *Turkish Studies*, Cilt: 13, Sayı: 2, (2018), s. 349-364.
- Çolak, Murat, Yunus Emre Özer, “Sosyal Politika Anlamında Aktif Yaşlanma Politikalarının Ulusal ve Yerel Düzeydeki Analizi”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 14, Sayı: 55, (Güz, 2015), s. 115-124.
- Danış, Mehmet Zafer, “Türkiye’de Yaşlı Nüfusun Yalnızlık ve Yoksulluk Durumları ve Sosyal Hizmet Uygulamaları Açısından Bazı Çıkarımlar”, *Toplum ve Sosyal Hizmet*, Cilt: 20, Sayı: 1, (2019), s. 67-83.

- Dupuis, Ann, David C. Thorns, "Home, Home Ownership and The Search For Ontological Security", *The Editorial Board of The Sociological Review*, Vol: 46, No: 1, (February 1998), s. 24-47.
- Ersoy, Sıddıka vd., "Televizyon, Sabah Programları ve Yaşlıdaki Yansımaları", *Qualitative Studies*, Cilt: 14, Sayı: 13, (2019), s.18-26.
- Furedi, Frank, *Korku Kültürü: Risk Almanın Riskleri*, (çev. Barış Yıldırım), İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2017.
- Giddens Anthony, *Modernite ve Bireysel-Kimlik: Geç Modern Çağda Benlik ve Toplum*, (çev. Ümit Tatlıcan), İstanbul: Say Yayınları, 2010.
- _____, *Modernliğin Sonuçları*, (çev. Ersin Kuşdil), İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2018.
- _____, *Sosyoloji*, (çev. Hüseyin Özel vd.), İstanbul: Kırmızı Yayınları, 2012.
- Giddens, Anthony, Christopher Pierson, *Conversations with Anthony Giddens Making Sense of Modernity*, Cambridge: Polity Press, 1998.
- Grenville, Jane, "Conservation as Psychology: Ontological Security and the Built Environment", *International Journal of Heritage Studies*, Vol:13, No: 6, (September 2007), s. 447-461.
- Gündal, Kenan, *Anthony Giddens'ta Süreksizlikler ve Ontolojik Kaygı: Geç Modern Çağda Varlıksal Güvenlik Problemi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın, 2015.
- Gürsu, Orhan, Yaşar Ay, "Din Manevi İyi Oluş ve Yaşlılık", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 11, Sayı: 61, (2018), s. 1176-1190.
- Hiscock, Rosemary vd., "Ontological Security and Psycho-Social Benefits from the Home: Qualitative Evidence on Issues of Tenure", *Housing, Theory and Society*, Vol: 18, No: 1-2, (Nov 2001), s. 50-56.
- Hudson, Barbara, *Justice in the Risk Society Challenging and Re-affirming Justice in Late Modernity*, London: SAGE Publications, 2003.
- İçli, Gönül, "Yavaşlayan Kentler ve Yaşlılar", *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, Cilt: 10, Sayı: 2, (2017), s. 67-75.

- Jabareen, Yosef vd., "Conceptualizing Urban Ontological Security: 'Being-in-the-City' and Its Social and Spatial Dimensions", *Cities*, Vol: 68, (August 2017), s. 1-7. 70.
- James, Inger vd., "Ontological Security in Nursing Homes for Older Persons – Person-Centred Care is the Power of Balance", *The Open Nursing Journal*, Vol: 8, (2014), s.79-87.
- Kabadayı, Sedanur, *65 Yaş Üzeri Bireylerde Algılanan Sosyal Destek ile Depresyon ve Bilişsel Beceriler Arasındaki İlişki*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2019.
- Kalınkara, Velittin, "Evinde Yalnız Yaşayan Yaşlı Bireylerin Covid19 Salgınıyla Başa Çıkmalarında Geronteknolojinin Kullanımı", 11. Ulusal Yaşlılık Kongresi: Sağlıklı Yaşlanma, Atatürk Üniversitesi, Erzurum, 09-11 Nisan 2021.
- Kaya, Selim, Rahime Kıyılı, "Antakya'da Ortaçağ'da Meydana Gelen Doğal Afet ve Salgın Hastalıklara Bir Bakış", *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 6, Sayı:12, (2009), s. 403-418.
- Kazharski, Aliaksei, "Civilizations as Ontological Security? Stories of the Russian Trauma", *Problems of Post-Communism*, Vol: 67, No: 1, (May 2019), 24-36.
- Kırılmaz Harun, Fatma Ayparçası, "Modernizm ve Postmodernizm Süreçlerinin Tüketim Kültürüne Yansımaları", *İnsan ve İnsan Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 8, (2016), s. 32-58.
- Korkmaz Yaylagül, Nilüfer, Melis Aslan, "Yaşlılık, Mültecilik ve Sosyal Dışlanma: Suriyeli Yaşlı Mültecilerin Deneyimleri", *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 29, Sayı: 4, (2020), S. 406-422.
- Kurt, Gökhan vd., "Yaşlıların Sorunları ve Yaşam Memnuniyeti", *Adli Tıp Dergisi*, Cilt: 24, Sayı: 2, (2010), s. 32-39.
- Mansvelt, Juliana vd., "Pursuing security: economic resources and the ontological security of older New Zealanders", *Ageing & Society*, Vol: 34, No:10, (Nov 2014), s. 1666-1687.
- Misztal, Barbara A., *Trust in Modern Societies The Search for the Bases of Social Order*, USA: Polity Press, 1996.

- Mitzen, Jennifer, “Ontological Security in World Politics: State Identity and the Security Dilemma”, *European Journal of International Relations*, Vol: 12, No: 3, (September 2006), s.341-370.
- Mitzen, Jennifer, Kyle Larson, “Ontological Security and Foreign Policy”, *Oxford Research Encyclopedia of Politics*, (September 2017), s. 1-26.
- Mythen, Gabe, *Ulrich Beck A Critical Introduction to the Risk Society*, London: Pluto Press, 2004.
- Narin, Büşra, *Türkiye’de Yaşlı Politikaları ve Yaşlı İhmal ve İstismarına Yönelik Uygulamalar*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 2019.
- Özdamla Akkaya, Özlem, *Küreselleşme Sürecinde Sosyalleşme Aracı Olarak 3. Dalga Kahveciler ve Tasarım Kültürü*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2019.
- Özmete, Emine, “Yaşlılıkta Yaşamın Anlamının Refah Göstergeleri ile Yordanması”, *Aile ve Toplum*, Sayı: 4, (2008), s. 7-20.
- Özmete, Emine, Bahadır Dinç, “Yaşlıların “Göç ve Yerinde Yaşlanma” Bağlamında Kentsel Dönüşüm ile İlgili Değerlendirmeleri”, *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, Cilt: 20, Sayı: 46, (2020), s. 197-234.
- Pamuk, Deniz, “Yaşlı Bireylerin Yaşamında Evcil Hayvanların Rolü”, *Mediterranean Journal of Humanities*, Sayı: 2, (2015), s. 297-306.
- Rasmussen, Mikkel V., *The Risk Society at War Terror: Technology and Strategy in the Twenty-First Century*, Cambridge: Cambridge University Press, 2006.
- Sağman, Mahmud Mücahit, *Yaşlı Erkek Bireylerin Mekan Tercihleri: İstanbul Örneği*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2019.
- Saramago, Jose, *Körlük*, (çev. Işık Ergüden), İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi, 2015.
- Saygın, Arda Umut, “Anthony Giddens’in Sosyolojisinde Modernliğin Boyutları”, *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 2, (2016), s. 69-80.
- Schütze, Carolin, “Ontological Security in Times of Global Transformations? Bureaucrats’ Perceptions on Organizational Work Life and Migration”, *Political Psychology*, Vol: 0, NO: 0, (2021), s. 1-19.

- Serdar, Murat, “Ortaçağ Avrupa’ında Tanrının Laneti Cüzzam ve Cüzzam Evleri”, *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 9, Sayı: 2, (2014), s. 100-110.
- Stonehouse, Darran vd., “Homeless Pathways and the Struggle For Ontological Security”, *Housing Studies*, Vol: 36, No: 7, (Mar 2020), s. 1047-1066.
- Şahbaz, Selin, *Geçmişten Günümüze Kahvehaneler, Kahvehanelerin Sosyal Yaşamdaki Yeri ve Önemi: Aydın Merkez Örneği*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın, 2007.
- Şeker, Aziz, Gökhan Kurt, “Bir Sosyal Politika Alanı Olarak Yaşlılık ve Sosyal Hizmet Uygulamaları”, *NüfusBilim Dergisi*, Cilt: 40, (2018), s. 7-30.
- Şengün Gürsoy, Serpil, *Tüketim Toplumu ve Ontolojik Güvenlik Erozyonu Dahilinde Yükselen Akım Yoga*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2019.
- Tekten Aksürmeli, Zeynep Serap, “Yaşlılık Ekseninde Türkiye’de İç Göç ve Kent”, *Akademik Bakış Dergisi*, Sayı: 64, (2017), s. 703-716.
- Telek, Alphan vd., *Türkiye’de İşgücündeki Yaşlılar ve Güvencesizlik*, İstanbul Politika Araştırmaları Enstitüsü, 2021.
- Touraine, Alain, *Modernliğin Eleştirisi*, (çev. Hülya Tufan), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1992.
- Tuna Uysal, Meryem, “Yaşlı Bireylerin Sosyalleşmesinde Dijital Teknolojinin Rolü: Dijital Yaşlılar Üzerine Bir Çalışma”, *SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 50, (2020), s. 43-59.
- Tuncel, Gülnihal, Hasan Uzun, “Türkiye’de Yaşlılara Yönelik Sosyal Politikalar Üzerine Bir İnceleme”, *Fırat Üniversitesi Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 2, (2019), s. 309-334.
- Turan, Erol, Emre Aydilek, “Modernite ve Postmodernite Ekseninde Kamusal Yaşamın Dönüşümü”, *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 17, (2017), s. 279-290.
- Tutar, Hüseyin, “Kırgızlarda Akrabalık Terminolojisi ve Akrabalık İlişkileri”, *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları*, Sayı: 6, (2007), s. 155-169.

- Uyanık, Yücel, “Yaşlılık, Yaşlanan Nüfus ve Sosyal Politika”, *İş ve Hayat*, Cilt: 3, Sayı: 5, (2017), s. 69-100.
- Vassilev, Ivaylo vd., “Social Status and Living with a Chronic Illness: An Exploration of Assessment and Meaning Attributed to Work and Employment”, *Chronic Illness*, Vol: 10, No: 4, (Jan 2014), s. 1-18.
- Yamagishi, Toshio, *Trust An Evolutionary Game of Mind and Society*, (çev, Feixue Wang), Tokyo: Tokyo University Press, 1998.
- Yavuz, Cemil, Aktif Yaşlanma ve Üçüncü Yaş Üniversiteleri, *Yaşlılık ve Sosyal Politika Tartışmaları*, (ed. Zahide Gençtürk), İstanbul: Detay Yayıncılık, 2020, s. 248-263.
- Yıldırım, Arzu, “Sosyal Politika Kapsamında Türkiye’de Yaşlanmaya İlişkin Ulusal Düzeydeki Düzenlemeler”, *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 10, Sayı: 3, (2021), s. 1889-1909.
- Yılmaz, Macid, “Yaşlılıkta Manevi Destek ve Din Eğitiminin Önemi”, *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 39, (2013), s. 241-164.
- Wilkinson, Iain, *Anxiety in a Risk Society*, London: Routledge, 2001.
- World Health Organization, *Active Ageing-A Policy Framework*, Madrid, 2002.
- “65 Yaş Üzeri Olduğu İçin Otobüsten İndirilmek İstenen Yurttaş: Ben Çalışmazsam Açım”, (2021, 08 Ocak). <https://www.birgun.net/haber/65-yas-uzeri-oldugu-icin-otobusten-indirilmek-istenen-yurttas-ben-calismazsam-acim-329652> (Erişim Tarihi: 14.10.2021).
- “Alzheimer Hastaları İçin En Anlamlı Proje: Kokular Hatıraları Tazeler”, (2021, 28 Ekim). <https://www.sabah.com.tr/saglik/2021/10/28/alzheimer-hastalari-icin-en-anlamli-proje-kokular-hatiralari-tazeler> (Erişim Tarihi: 24.11.2021).
- “Alzheimer Hastası 5 Gündür Kayıp”, (2021, 23 Kasım). <https://www.cnnturk.com/turkiye/alzheimer-hastasi-5-gundur-kayip> (Erişim tarihi: 24.11.2021).
- “Alzheimer Hastası Yedigâr Teyze 3 Gündür Kayıp”, (2021, 27 Temmuz). <https://www.yenicaggazetesi.com.tr/manisada-alzheimer-hastasi-yadigar-ozcan-3-gundur-kayip-ekipler-her-yerde-onu-ariyor-465394h.htm> (Erişim Tarihi: 24.11.2021).

- “Alzheimer Riskini Azaltmanın En Etkili 14 Yolu”, (2021, 31 Ağustos).
<https://www.ensonhaber.com/saglik/alzheimer-riskini-azaltmanin-en-etkili-14-yolu>
(Erişim Tarihi: 03.11.2021).
- “Alzheimer Zihne Parkinson Vücuda Hakim”, (2016, 12 Mart).
<https://www.milliyet.com.tr/gundem/alzheimer-zihne-parkinson-vucuda-h-kim-oluyor-2208226> (Erişim Tarihi: 24.11.2021).
- “Anksiyete Pandemisi Geliyor! Şimdi Ruhumuzu Onarma Vakti”, (2020, 12 Nisan).
<https://www.sabah.com.tr/pazar/2020/04/12/anksiyete-pandemisi-geliyor-simdi-ruhumuzu-onarma-vakti> (Erişim Tarihi: 03.11.2021).
- “Araştırma: Zoom Yaşlılara Hava Yastığı Etkisi Yarattı”, (2021, 15 Mayıs).
<https://www.diken.com.tr/arastirma-zoom-yasli-lara-hava-yastigi-etkisi-yaratti/>
(Erişim Tarihi: 07.09.2021).
- “Artvin’de Tatil Köyünü Aratmayan Huzurevi”, (2021, 30 Ekim).
<https://www.haberler.com/haberler-artvin-de-tatil-koyunu-aratmayan-huzurevi-14496552-haberi/> (Erişim Tarihi: 19.11.2021).
- “Bağcılar’daki Suriyeli Mülteciler Anlatıyor”, (2016, 13 Temmuz).
<https://m.bianet.org/bianet/toplum/176680-bagcilar-daki-suriyeli-multeciler-anlatiyor>
(Erişim Tarihi: 24.10.2021).
- “Bal Ailesinin Alzheimer Öyküsü”, (2013, 16 Kasım).
<https://m.bianet.org/biamag/yasam/151310-bal-ailesinin-alzheimer-oykusu> (Erişim Tarihi: 24.11.2021).
- “Bornova Uluslararası Yaşlı Dostu Kentler Ağı’na Üye Oldu”, (2021, 06 Ekim).
<https://www.izmirgundemi.net/bornova-uluslararasi-yasli-dostu-kentler-agi-na-uye-oldu/39526/> (Erişim Tarihi: 14.10.2021).
- “Buca Mülteci Destek Masası 3 Bin 486 Mülteciye Destek Verdi”, (2020, 20 Haziran).
<https://www.egedeizmir.com/multeci-destek-masasi/> (Erişim Tarihi: 25.10.2021).
- “Covid-19’la Yaşlıların İnternet Kullanımı Arttı”, (2021, 22 Mart).
<https://www.ntv.com.tr/teknoloji/covid-19la-yasli-larin-internet-kullanimi-artti,oKqEtBLbik27yURB2pQUlw> (Erişim Tarihi: 16.05.2021).

“Darülaceze’ye Yeni Yaşam Merkezi”, (2019, 14 Nisan).
<https://www.posta.com.tr/darulacezeye-yeni-yasam-merkezi-2139130> (Erişim Tarihi: 19.11.2021).

“Durum Vahim! 65 Yaş ve Üzeri Vatandaşlar Bunalıma Girdi”, (2021, 22 Şubat).
<https://www.sozcu.com.tr/2021/gundem/durum-vahim-65-yas-ve-uzeri-vatandaslar-bunalima-girdi-6275137/> (Erişim Tarihi: 15.09.2021).

“Egeli Bilim İnsanlarından 1 Ekim Dünya Yaşlılar Günü Açıklaması”, (2021, 01 Ekim).
<https://www.mahalligundem.com/egeli-bilim-insanlarindan-1-ekim-dunya-yasli-lar-gunu-aciklamasi/52650/> (Erişim Tarihi: 03.11.2021).

“Elazığ’da Otomobilin Çarptığı Yaşlı Adam Hayatını Kaybetti”, (2021, 16 Temmuz).
<https://www.haberler.com/elazig-da-otomobilin-carptigi-yasli-adam-hayatini-14273325-haberi/> (Erişim Tarihi: 20.10.2021).

“Emekliler Hallerini Anlatıyor: Bu Aylıklarla Nasıl Geçinelim”, (2020, 08 Haziran).
<https://www.birgun.net/haber/emekliler-hallerini-anlatiyor-bu-ayliklarla-nasil-gecinelim-303705> (Erişim Tarihi: 11.09.2021).

“En Temel Problem Gelecek Kaygısı”, (2021, 28 Ekim).
https://www.yeniasya.com.tr/aile-saglik/en-temel-problem-gelecek-kaygisi_552118 (Erişim Tarihi: 03.11.2021).

“Evcil Hayvan Sahipleri, Günlük Yaşamlarında Daha Çok Gülüyor”, (2021, 21 Mart).
<https://www.cnnturk.com/saglik/evcil-hayvan-sahipleri-gunluk-yasamlarinda-daha-cok-guluyor> (Erişim Tarihi: 15.10.2021).

“Evcil Hayvan Sahibi Olmak Her Yaştan İnsana İyi Gelir”, (2021, 20 Mayıs).
<https://ajanim.com/evcil-hayvan-sahibi-olmak-her-yastan-insana-iyi-gelir/> (Erişim Tarihi: 15.10.2021).

“Her Gün 200 Sokak Kedisini Eliyle Besliyor”, (2021, 03 Ekim).
<https://www.posta.com.tr/her-gun-200-sokak-kedisini-eliyle-besliyor-haber-fotograf-2382811-1> (Erişim Tarihi: 15. 10.2021).

“Huzurevlerinde Dijital Bahar Projesi Başladı”, (2021, 23 Mart).
<https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/huzurevlerinde-dijital-bahar-projesi-basladi-/2185347> (Erişim Tarihi: 21.10.2021).

“İleri Yaşta Yoga”, (2019, 17 Haziran). <https://gaiadergi.com/ileri-yasta-yoga/> (Erişim Tarihi: 07.06.2021).

“İstanbul’da Kademeli Normalleşmenin Üçüncü Etapının Başlamasıyla Kırcaathane ve Kahvehanelerde Hareketlilik”, (2021, 01 Temmuz). <https://www.aa.com.tr/tr/koronavirus/istanbulda-kademeli-normallesmenin-ucuncu-etabinin-baslamasiyla-kiraathane-ve-kahvehanelerde-hareketlilik-/2291526> (Erişim Tarihi: 11.11.2021).

“İş Gücündeki 65 Yaş ve Üstü Çalışanlar”, (2021, 13 Ocak). <https://www.birgun.net/haber/isgucundeki-65-yas-ve-ustu-calisanlar-330190> (Erişim Tarihi: 13.10.2021).

“İzmir’de Kayıp Yaşlı Kadın 2 Gün Sonra Bulundu”, (2020, 17 Temmuz). <https://www.egedeizmir.com/ormanlik-alanda-2/> (Erişim Tarihi: 24.11.2021).

“İzmir’de Yaşlılar Yasağa Rağmen Pazarlara Çıktı”, (2020, 22 Mart). <https://www.izmirgundemi.net/izmir-de-yasli-lar-yasaga-ragmen-pazarlara-cikti/13422/> (Erişim Tarihi: 14.10.2021).

“Kahvehanelere Oyun Döndü: En Az Bir Sene Borç Ödeyeceğiz”, (2021, 02 Temmuz). <https://www.gazeteduvar.com.tr/kahvehanelere-oyun-dondu-en-az-bir-sene-borc-odeyecegiz-haber-1527308> (Erişim Tarihi: 11.11.2021).

“Kahvehane Esnafı, Taş ve Kağıt Oyunları Yasağının Kaldırılmasından Memnun”, (2021, 01 Temmuz). <https://www.izmirgazetesi.com.tr/genel/kahvehane-esnafi-tas-ve-kagit-oyunlari-yasaginin-kaldirilmasindan-memnun-h21511.html> (Erişim Tarihi: 11.11.2021).

“Kaş’ta Polis Yolun Karşısına Geçmekte Zorlanan Yaşlı Kadına Yardım Etti”, (2021, 30 Nisan). <https://www.trthaber.com/haber/guncel/kasta-polis-yolun-karsisina-gecmekte-zorlanan-yasli-kadina-yardim-etti-577203.html> (Erişim Tarihi: 20.10.2021).

“Kaygı ve Strese Karşı Evcil Hayvan Sahiplenin”, (2021, 14 Haziran). <https://www.sabah.com.tr/saglik/2021/06/14/kaygi-ve-strese-karsi-evcil-hayvan-sahiplenin> (Erişim Tarihi: 15.10.2021).

“Kayıp Alzheimer Hastası Kadın Aranıyor”, (2021, 07 Eylül). https://www.ntv.com.tr/yerel-haberler/tokat/kayip-alzheimer-hastasi-kadin-araniyor,K_NXR0JGk0C3SHvGaRfFfQ (Erişim Tarihi: 24.11.2021).

“Kayıp Alzheimer Hastası Yaşlı Adamdan Sevindirici Haber”, (2020, 05 Mart). <https://www.egedeizmir.com/sevindirici-haber/> (Erişim Tarihi: 24.11.2021).

“Kayıp Babasını Bulabilmek İçin Ses Kaydıyla Sokak Sokak Dolaşıyor”, (2021, 03 Kasım). <https://www.haberturk.com/video/haber/izle/kayip-babasini-bulabilmek-icin-ses-kaydiyla-sokak-sokak-dolasiyor/742730> (Erişim Tarihi: 24.11.2021).

“Kayıp Yaşlı Adamdan Gelen Telefon Polisi Harekete Geçirdi: 15 Metrelik ukurda Bulundu”, (2021, 15 Kasım). <https://www.yenisafak.com/foto-galeri/gundem/kayip-yasli-adamdan-gelen-telefon-polisi-harekete-gecirdi-15-metrelik-cukurda-bulundu-2054926?page=1> (Erişim Tarihi: 24.11.2021).

“Kendini Polis Olarak Tanıtan Dolandırıcı Yakalanarak Tutuklandı Yaşlı Kadını Polisim Diyerek Kandırıp Altınlarını aldı”, (2021, 01 Ekim). <https://www.haberturk.com/bartin-haberleri/90990469-kendini-polis-olarak-tanitan-dolandirici-yakalanarak-tutuklandiyasli-kadini-polisim-diyerek> (Erişim Tarihi: 20.10.2021).

“Kentsel Dönüşüm Mağdurları Yaşadıkları Manevi Kaybı Anlattı: Evlerimizle Beraber Yok Olup Gidiyoruz”, (2019, 13 Ağustos). <https://www.birgun.net/haber/kentsel-donusum-magdurlari-yasadiklari-manevi-kaybi-anlatti-evlerimizle-beraber-yok-olup-gidiyoruz-264888> (Erişim Tarihi: 25.10.2021).

“Kovid-19 Sürecinde Uzaktan Manevi Destek Girişimi Önerisi”, (2020, 29 Mart). <https://www.aa.com.tr/tr/saglik/kovid-19-surecinde-uzaktan-manevi-destek-girisimi-onerisi/1783709> (Erişim Tarihi: 03.11.2021).

“Nazilli Belediyesi Hayatım Bileğimde Projesiyle Ankara’da Yarışacak”, (2020, 15 Ocak). <https://www.haberturk.com/aydin-haberleri/74787763-nazilli-belediyesi-hayatim-bilegimde-projesiyle-ankarada-yarisacak> (Erişim Tarihi: 24.11.2021).

“NYT: Türkiye’de Erkeklerin Sosyalleşme Merkezi Olan Kahveler Koronavirüse Dayanamayabilir”, (2020, 16 Aralık). <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-55335316> (Erişim Tarihi: 04.11.2021).

- “Oturacak Yer Bulamayan Yaşlı Adam Ağaca Çıktı”, (2020, 08 Temmuz).
<https://www.posta.com.tr/oturacak-yer-bulamayan-yasli-adam-agaca-cikti-video-2265849> (Erişim Tarihi: 16.10.2021).
- “Pandemide 65 Yaş Üstü Vatandaşlara Evlerinde Psikolojik Destek”, (2021, 9 Şubat).
<https://www.haberler.com/pandemide-65-yas-ustu-vatandaslara-evlerinde-13915559-haberi/> (Erişim Tarihi: 15.09.2021).
- “Satranç Severleri Buluşturan Kahve”, (2019, 24 Temmuz).
<https://www.aa.com.tr/tr/yasam/satrancseverleri-bulusturan-kahve-/1539961> (Erişim Tarihi: 04.11.2021).
- “Seferihisar’dan Ahlat’a Sakin Şehirler”, (2020, 05 Haziran).
<https://www.izmirgazetesi.com.tr/haber-arastirma/seferihisar-dan-ahlat-a-sakin-sehirler-h9849.html> (Erişim Tarihi: 19.11.2021).
- “Sosyal Medya Yaşlılara Fayda Sağlıyor Mu?”, (2016, 16 Mart).
<https://www.haberturk.com/saglik/haber/1210661-sosyal-medya-yasli-lara-fayda-sagliyor-mu> (Erişim Tarihi: 21.10.2021).
- “Sökülen Banklara Verdikleri Tepki Şaşırttı”, (2020, 21 Mart).
<https://www.posta.com.tr/sokulen-banklara-verdikleri-tepki-sasirtti-2245170> (Erişim Tarihi: 16.10.2021).
- “Sur’dan Zorunlu Göç: Eşim, Özlemden Öldü”, (2021, 10 Haziran).
<https://t24.com.tr/haber/sur-dan-zorunlu-goc-esim-ozlemden-oldu,958171> (Erişim Tarihi: 25.10.2021).
- “Suriyeli Algısı: Eğlenmesinler, Mağdur Kalsınlar İstiyor”, (2019, 03 Ocak).
<https://www.dw.com/tr/suriyeli-alg%C4%B1s%C4%B1-e%C4%9Flenmesinler-ma%C4%9Fdur-kals%C4%B1nlar-istiyor/a-46943442> (Erişim Tarihi: 24.10.2021).
- “Suriyeli Asırlık Ninenin Vatan Özlemi”, (2016, 18 Kasım).
<https://www.aa.com.tr/tr/yasam/suriyeli-asirlik-ninenin-vatan-ozlemi/688147> (Erişim Tarihi: 24.10.2021).
- “Suriyeliler İstanbul’daki Yeni Uygulamadan Endişeli”, (2019, 24 Temmuz).
<https://www.amerikaninsesi.com/a/suriyeliler-istanbuldaki-yeni-uygulamadan-endiseli/5013532.html> (Erişim Tarihi: 24.10.2021).

“Suriyeli Mültecilere İçinde 930 TL Bulunan Yardım Kartı Verildiği İddiası”, (2018, 14 Mayıs). <https://teyit.org/suriyeli-multecilere-icinde-930-tl-bulunan-yardim-karti-verildigi-iddiasi> (Erişim Tarihi: 26.10.2021).

“Teknoloji Kullanımı Yaş Aldı”, (2021, 26 Mart). <https://www.milliyet.com.tr/ekonomi/teknoloji-kullanimi-yas-aldi-6465547> (Erişim Tarihi: 22.10.2021).

“Tuzla’da Minibüs Şoförü Yolu Keserek Yaşlı Çiftin Karşıya Geçmesini Sağladı”, (2020, 23 Ekim). <https://www.posta.com.tr/tuzlada-minibus-soforu-yolu-keserek-yasli-ciftin-karsiya-gecmesini-sagladı-video-2283476> (Erişim Tarihi: 16.10.2021).

“Uzmanlardan Dengeli Yaşlanma İçin İpuçları!”, (2021, 18 Ocak). <https://www.gazetevatan.com/saglik/uzmanindan-dengeli-yaslanma-icin-ipuclari-1367757> (Erişim Tarihi: 31.10.2021).

“YAGEP ile Yaşlılara Yönelik Hizmetler Geliştirilecek”, (2021, 18 Nisan). <https://www.haberturk.com/yagep-ile-yaslılara-yonelik-hizmetler-gelistirilecek-3043464-ekonomi> (Erişim Tarihi: 15.09.2021).

“Yaş Yetmiş Olunca İş Bitmiyor”, (2021, 21 Mart). <https://www.hurriyet.com.tr/kelebek/hurriyet-pazar/yas-70-olunca-is-bitmiyor-41767807> (Erişim Tarihi: 21.10.2021).

“Yaşlı Adamı 70 Bin Lira Dolandırdılar, Fitre Aldık Dediler”, (2021, 05 Mayıs). <https://www.sozcu.com.tr/2021/gundem/dolandiricidan-sasirtan-savunma-fitrelerini-aldim-6414509/> (Erişim Tarihi: 20.10.2021).

“Yaşlı ve Engellilere Kol, Kanat Olan Projeler”, (2021, 11 Ocak). <https://www.sabah.com.tr/yasam/yasli-ve-engellilere-kol-kanat-olan-projeler-5325266> (Erişim Tarihi: 16.05.2021).

“Yaşlılar 75 Yıldır Bu Kahvede Çay İçiyor” (2018, 18 Ocak). <https://www.haberler.com/yaslılar-75-yildir-bu-kahvede-cay-iciyor-10467489-haberi/> (Erişim Tarihi: 04.11.2021).

“Yaşlılar İçin Sandalyede 6 Yoga Pozu”, (2020, 24 Nisan). <https://www.posta.com.tr/yaslılar-icin-sandalyede-6-yoga-pozu-haber-fotograf-2251382-15> (Erişim Tarihi: 31.10.2021).

“Yaşlılara Yönelik Sigorta Seçeneği Artıyor”, (2020, 02 Aralık).
<https://www.sozcu.com.tr/2020/sigorta/yasli-lara-yonelik-sigorta-secenegi-artiyor-6150608/> (Erişim Tarihi: 18.10.2021).

“Yaşlılık Depresyonuna Karşı Yapılması Gerekenler”, (2021, 16 Haziran).
<https://www.sabah.com.tr/saglik/2021/10/28/alzheimer-hastalari-icin-en-anlamli-proje-kokular-hatiralari-tazeler> (Erişim Tarihi: 21.10.2021).

“Yaşlılıkta Unutkanlık”, (2016, 22 Mart).
<https://www.haberturk.com/saglik/haber/1213376-yasli-larda-unutkanlik/6> (Erişim Tarihi: 01.06.2021).

“Yaşlılıkta Rahat Etmek İçin Uzun Dönemli Bakım Sigortası Geliyor”, (2020, 02 Ekim).
<https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/yaslilikta-rahata-etmek-icin-uzun-donemli-bakim-sigortasi-geliyor/1993012> (Erişim Tarihi: 13.10.2021).

“Yaşlıya 30 GB Ücretsiz İnternet”, (2020, 12 Haziran).
<https://www.posta.com.tr/yasliya-30-gb-uccretsiz-internet-2260862> (Erişim Tarihi: 16.10.2021).

“Yaya Geçidinde Otomobil Çarpan Yaşlı Kadın Hayatını Kaybetti”, (2021, 11 Temmuz).
<https://www.izmiringundemi.net/yaya-gecidinde-otomobil-carpan-yasli-kadin-hayatini-kaybetti/35991/> (Erişim Tarihi: 14.10.2021).

“Yolun Karşısına Geçmek İsteyen Yaşlı Adama Kamyonet Çarptı Kamyonun Çarptığı Yaşlı Adam Hayatını Kaybetti”, (2021, 20 Ağustos).
<https://www.haberturk.com/sakarya-haberleri/89940598-yolun-karsisina-> (Erişim Tarihi: 20.10.2021).